ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№148 (23.806) • 2018 гъэм дыгъэгъаэзм (декабрым) и 6, махуэку • Тхьэмахуэм щэ къыдокІ • И уасэр зы тумэнщ • adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

КъБР-м хабзэр къызэгъэпэщынымкІэ зэпымыууэ лажьэ и Зэзыгъэу1у зэхуэсымрэ Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкІэ и советымрэ я зэІущІэ екІуэкІащ

КъБР-м и Правительствэм и Унэм КІуэкІуэ К. В. дыгъуасэ щригъэкІуэкІащ КъБР-м хабзэр къызэгъэпэщынымкІэ зэпымыууэ лажьэ и Зэзыгъэу1у зэхуэсымрэ Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкІэ и советымрэ я зэІущІэ. Абы къыщыІэта Іуэху нэхъыщхьэр ди щІыналъэм и гъэугъэм къыщыхъу щІэщхъуэхэр гъэмэщІэным хуэунэтІауэ властымрэ управленэмрэ я къэрал органхэм, федеральнэ Іэнатіэхэм я щІыналъэ Іуэхущ1апІэхэм ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэр егъэфІэкІуэныр щ.

ЗЭІУЩІЭР къыщызэІуихым КъБР-м и Іэтащхьэм и къэлэнэхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэм къыхигъэщхьэхукІащ республикэм и гъэугъэхэм щІэщхьэр гъэмэщІэным хуэунэтІауэ властымрэ управленэмрэ я къэрал органхэм, федеральнэ Іэнатіэхэм я щІыналъэ Іуэхущ1апІэхэм ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэр егъэфІэкІуэныр щ.

Іуэхущ1ащ, щІыху пщыкІуэным фэбжь зэмылІэужьыгъуэхэр ягъуэтащ. ЩІэкІуэгъуэм и 5-м Бахъсэн кІалэм къыпэзыкІухь гъэугум зэуэ автомашиниущ щызэжьэхэуэри, щІыхуБзитІ хэкІуэдащ. Тхьэмахуищ дэкІауэ «Прохладнэ - Азау» федеральнэ автомобиль гъэугум аргуэру Къэбардей-Балъкъэрым и щІыхуу хы щыхэкІуэдащ.

КІуэкІуэ Казбек къигэлъэгъуащ республикэм и район щхьэхуэхэм щыІэ гъуэгухэм я инфраструктурэр зэрызэкІэлъымыкІуэр, автомобиль гъуэгухэр, абыхэм «Кавказ» федеральнэ гъуэгуми и Іыхьэ щхьэхуэхэри хиубыдэж, зэрызэвыр, жылагъуэхэм хиубыдэ гъуэгухэм жэщым уэздыгъэхэр зэрыщымыблэр, къалэ транспортымрэ маршрутхэм тет таксихэмрэ хъыжьэІуэу зэрыщІахухэм ириттхэуэсыхэхэр куэд зэрыхъур.

«Мыпхуэдэ щытыкІэр къызэдэнэкІын папщІэ мыхъумыщІагъэхэм я щхьэусыгъуэхэр кууэу зэпкърыхтыу зыхэуфащэ Іуэхуэхэр дыгъэзыгъуэхэм я щхьэусыгъуэхэр зэпкърыхтыу зыхэуфащэ Іуэхуэхэр дыгъэзыгъуэ хуункъым. Ауэ абыхэм къэкІуэн щІыпІэхэм, цІыхухэм зэхэщІыкІ нэс яхэмыльмэ, законым къигъэувэр ямыгъэащІэмэ. Абы къыхэкІыу гъуэгум транспортКІэ щызекІуэ дэтхэнэ зыми кууэ кІыгурыгъэІуапхъэщ ягъэува хабзэхэр зымыгъэащІэхэм фІэкІыпІэ имыІуэ тезыр зэрахьынур», - жиІащ КІуэкІуэ Казбек.

Гъуэгухэмрэ транспортымрэ я ялыщІа Іэнатіэхэм, Іуэхур зэгъэщІылІа адрей Іуэхущ1апІэхэм пщэрылъ щащІащ гъуэгум зэрыщыІэкІуэ хабзэхэр зэрагъэзащІэм зэрыкІэлъыплъыр ягъэткІиину, къэхъукъащІэхэм я щхьэусыгъуэхэр нэхъ куууэ зэхагъэкІыну икІи щІэщхьэр къэмыгъэхъуныкмкІэ щхьэуфащэ Іуэхуэхэр зэфІагъэкІыну. Абыхэм ялкъ иткІэ автотранспорт Іуэхущ1апІэу, организацэу ЦІыхуэхэр къешэкІыным пыщІахэр, гъуэгу зэпрыкІыпІэхэмрэ абыхэм хиубыдэ щІыпІэхэмрэ зезыхьэ Іэнатіэхэр дяпэкІэ нэхъ нэгъэсауэ къапщытэнущ.

Зытепсэльыхьа Іуэхуэхэм ятеуха доклад нэхъыщхьэхэр ящІащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ - КъБР-м инфраструктурэмрэ бжьыгъэхэр зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкІэ и министр Бэлэтокъуэ В. Хь., КъБР-м щы1э МВД-м ГИБДД-мкІэ и Управленэм и унафэщІ Баджыдэ Ю. М., КъБР-м Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкІэ и советым и Секретарым и къуэдзэ Догучаев А. Ю., «Кавказ» автомобиль гъэугум и управленэ» федеральнэ кІэзонэ Іуэхущ1апІэм и къудамэу Налшык къалэм щы1эм и унафэщым и къуэдзэ Сэхэу Къ. А., Бахъсэн муниципальнэ районым и щІыналъэ administрацэм и Іэтащхьэ Балъкъыз А. Хь. сымэ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ1апІэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и къэлэнэхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэ КІУЭКІУЭ Казбек.

КІуэкІуэ К. В. Доброволецым (волонтёрым) и махуэм теухуа и хъуэхъу

Ныбжьэгъу лъапІэхэ!

ГуфІэгъуэ махуэшхуэмкІэ - Доброволецым (волонтёрым) и махуэмкІэ си гуапэу сыныВохъуэхъу.

Волонтёр лжьыыгъэр цІыхур фІыуэ лъагъуным тещІыхьащ или абы зэкъуэгъуэв дыщалъхуа Къэбэрдей-Балъкъэрым, ди Хэкум фІы хуэзыльэжьыну, зи щІэныгъэр, зэфІэкІыр абыхэм яхуэзыгъэпсыну хущІэкъу, гу кьабзэ зиІэ цІыхухэр. Доброволецхэм я зэщІэхъееныгъэр гъэ къэс нэхъ лъэщ мэхъу, абы иригъэкІуэкІ Іэхуэхэм заубгъу. Республикэм и волонтерхэу зи нэхъыбапІэр школакІуэрэ студенту щытхэр нобэ жыдэжру социальнэ, щэнхабзэ, егъэджэныгъэ проектхэм хэтщ икІи абыхэм ятещІыхьа урысейпсо, дунейпсо Іуэхуэхэр къызэгъэпэщынымкІэ щІэгъэкъуэн мэхъу. ФІыщІэ ин фхузощІ апхуэдэ граждан жыдэжрагъым, ерыщагъым, Іуэхум пэжыгъэкІэ фызэрыбгъэдэтым папщІэ. Дэри дяпэкІэ тхузэфІэкІ псомкІи зыфщІэдгъэкъуэн доброволецхэм я лэжьыгъэм республикэм зыщегъэубгъуным и лъэныкъуэкІэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и волонтёрхэм сохъуэхъу ди зэманым псори зыхуэныкъуэ икІи мыхъэнэшхуэ зиІэ лэжьыгъэм ехьулІэну, мамырыгъэ, фІыгъуэ ефІэкІуэныгъэ яІэну.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэ КІУЭКІУЭ Казбек.

КІуэкІуэ Казбек республикэм ис журтхэм я нэхъыжьхэм яхуозэ

КІуэкІуэ Казбек Налшык дэт синагогэм дыгъуасэ щыІащ икІи республикэм и журтхэм я нэхъыжьхэм яхуэзащ.

Синагогэм и пэш нэхъыщхьэр, махуэ къэс тхьэ щелъэІу, щэбэт тхьэлъэІуэхэр щрагъэкІуэкІ пэшхэр къыщызэхакІухьым Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округым и раввин нэхъыщхьэ Шаваев Леви КъБР-м и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэм хуиІуэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым журт хьэлэ къызэрыщыкІуэ щыкІэр, щІалэгъуалэр гъэсэным, ди щІыналъэм мамырыгъэмрэ зэгурыІуэныгъэмрэ щыхъумэным хуэгъэзэ егъэджэныгъэ, лъэпкъ-щэнхабзэ проектхэр гъэзэщІэным журтхэр зэрыхэтыр.

ЗэІущІэм щыжиІащ ди республикэм и цІыхухэм къадекІуэкІ дин нэхъыщхьэхэр зыІыгъхэр дяпэкІи тэмэму зэпыщІауэ икІи зэдэлажьэу зэрекІуэкІынум щэч къытепхъэ зэрымыхъунур. Къэбэрдей-Балъкъэрыр сытым дежи щапхъэщ дин зэмылІэужьыгъуэхэм итхэр зэгъунэгъуэфІу икІи пщІэрэ нэмысрэ яку дэлъу зэдэпсэунымкІэ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ1апІэ.

● ДифІ догъэлъапІэ

Нэхущ Іэдэм и щІыхькІэ

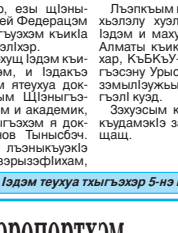

ЩІэныгъэхэмкІэ Урысейпсо Академием и Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ центрым Прикладной математикэмрэ автоматизацэмкІэ и институтым дыгъуасэ щекІуэкІащ зи ныбжьыр илъэс 80 иритхуа КъБКъУ-м и профессор, физико-математикэ щІэныгъэхэм я доктор Нэхущ Іэдэм и щІыхькІэ къызэрагъэпэща конференц.

АБы къриХьэлат КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ я лЫкІуэкІэр, КъБКъУ-м и лэжьакІуэхэр, езы щІэныгъэлІым и гъэсэнхэр, Урысей Федерацэм и щІыналъэ зэмылІэужьыгъуэхэм къикІа хьэщІэ лъапІэхэр, щІэныгъэлІхэр.

ЗэІущІэр къызэІуихри, Нэхущ Іэдэм къикІуа гъуэгуанэ купщІафІэм, и Іэдакъэ къыщІэкІа лэжьыгъэфІхэм ятеуха доклад ищІащ Къэзахъстаным щІэныгъэхэмкІэ и лъэпкъ академием и академик, физико-математикэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор Кальменов Тынысбэч. Математикэ щІэныгъэм и лъэныкъуэкІэ Нэхущым лэжьыгъэшхуэ зэрызэфІихам, абы и лэжьыгъэхэр куэдрэ тегъэщІапІэ зэращІым, нэгъуэщІ куэдми тепсэлъыхьащ Кальменовыр.

КъыкІэлъыкІуэу, физико-математикэ щІэныгъэхэм я доктор Псху Арсен щІэныгъэхэмкІэ Урысейпсо Академием и унафэкІэ Нэхущ Іэдэм къыхуагъэфаща РАН-м и Щ1ыхь тхьилъыр иритыжащ. Апхуэдэу ар зэІущІэм къыщеджащ КъБР-м цІыхухэр егъэджэныкмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхуэхэмкІэ и министр Къумыкъу Іэуес и хъуэхъум.

Лъэпкъым и зыужьыныгъэм гурэ псэкІэ хьэлэлу хуэлажьэ егджагъэшхуэ Нэхущ Іэдэм и махуэмкІэ апхуэдэу ехьуэхъащ Алматы къикІа щІэныгъэлІ Ареповэ Гаухар, КъБКъУ-м и щІэныгъэлІхэр, езым и гъэсэну Урысей Федерацэм и щІыналъэ зэмылІэужьыгъуэхэм щылажьэ Іэщ1агъэлІ куэд.

Зэхуэсым къриХьэлІахэм абы и ужькІэ къудамэкІэ загуэшри, конференцым пащащ.

ХЬЭРЭДУРЭ Аллэ.

Нэхущ Іэдэм теухуа тхыгъэхэр 5-нэ нап. итщ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм хэтхэр къэщтэным и ІуэхукІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм хэтхэр къэщтэн мы Указым и гуэдзэным эритыж хуэдэу.

2. Къару ямыІэжу къэлъытэн:

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм хэтхэр къэщтэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2016 гъэм щэкІуэгъуэм и 24-м къыдигъэкІа Указ №145-УГ-м;

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2016 гъэм щэкІуэгъуэм и 24-м къыдигъэкІа Указ №146-УГ-м;

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм хэтхэр къэщтэным и Указым и гуэдзэным эритыж хуэдэу.

2. Къару ямыІэжу къэлъытэн:

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и дежь Къэрал наградэхэмкІэ щыІэ комиссэм хэтхэр къэщтэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2018 гъэм гъатхэпэм и 2-м къыдигъэкІа Указ №20-УГ-м.

3. Мы Указым къару егъэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэ КІУЭКІУЭ Казбек.

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкІуэгъуэм и 30-м
№187-УГ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я Іуэхуэхэмкіэ Управленэм теухуа Положениэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2010 гъэм дыгъэгъаэзм и 16-м къыдигъэкІа Указ №163-УП-мкІэ къыщтам, зэхъуэкІыныгъэ хэлъхьэным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я Іуэхуэхэмкіэ Управленэм теухуа Положениэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я ІуэхуэхэмкІэ Управленэм теухуа Положениэр къэщтэным хуэгъэзауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2010 гъэм дыгъэгъаэзм и 16-м къыдигъэкІа Указ №163-УП-мкІэ къыщтам, зэхъуэкІыныгъэ хэлъхьэн икІи абы пункт 2.1 дэщІыгъуэм мы къыкІэлъыкІуэм хуэдэу иту:

«2.1. Езым и полномочиехэр гъэзэщІэным хиубыдэу Управленэм къызэрегъэпэщ зыхуэфащэ Іуэхуэхэм я лъэныкъуэкІэ товархэр щащэ рынокхэм лэжьыгъэкІэ щызэпеуэныныкІэ мурадхэмрэ къалэнхэмрэ пхыгъэкІыныр.».

2. Мы Указым къару егъэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэ КІУЭКІУЭ Казбек.

Налшык къалэ
2018 гъэм дыгъэгъаэзм и 3-м
№189-УГ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр электрокъарукІэ къызэрызэрагъэпэщым шынагъуэ къытемыгъэхьэныкІэ Штабым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2016 гъэм дыгъэгъаэзм и 7-м къыдигъэкІа Указ №152-УГ-мкІэ къыщтам, зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр электрокъарукІэ къызэрызэрагъэпэщым шынагъуэ къытемыгъэхьэныкІэ Штабым, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр электрокъарукІэ къызэрызэрагъэпэщым шынагъуэ къытемыгъэхьэныкІэ Штабым хэтхэр къэщтэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2016 гъэм дыгъэгъаэзм и 7-м къыдигъэкІа Указ №152-УГ-мкІэ къыщтам, мы къыкІэлъыкІуэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) Штабым хэгъэхьэн мы къыкІэлъыкІуэхэр:

Къарэ М. А. - «Кавказ Ищхьэрэм энергиер щытезыгъашэ щІыналъэ зэхуаку компание» акционер зэгухьэныгъэ зэІухам и «Къэббалькъэнерго» къудамэм и унафэщІыр (Штабым и унафэщым и къуэдзэщ, зэгурыІуауэ)

Уэрзэей А. Хь. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм энергетикэмкІэ, таурифхэмкІэ, псэупІэм и Іэнатіэм щІэлъыплъымыкІэ и министрым и къуэдзэр;

б) Бэлагъы Б. Б. и къулыкъум зэреджэр мы къыкІэлъыкІуэм хуэдэу тхын: «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Инфраструктурэмрэ бжьыгъэхэр зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм и чэнджэщэгу пажэр»;

в) Штабым къыхэгъэкІыжын Калинкин О. Г.

2. Мы Указым къару егъэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр пІалъэхІэ зыгъэзащІэ КІУЭКІУЭ Казбек.

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкІуэгъуэм и 30-м
№190-УГ

● «Урысей зэкъуэт»

ЦІыхухэм я гугъуехьхэр ящыгъэпсынщІэным теухуауэ

УФ-м и Премьер-министр, «Урысей зэкъуэт» партым и УнафэщІ Медведев Дмитрий пщэрылъ зыбжанэ ищІащ, щэкІуэгъуэм и 30-м партым и жылагъуэ екІуэлІапІэ нэхъыщхьэм еблэгъахэм зыкъызэрыхуагъэзэм ипкъ иткІэ.

АПХУЭДЭУ Озерск административнэ щІыналъэ зэгухьэныгъэ зэхуэщІам и клиникэ сымаджэщ №71-м и дохутыр нэхъыщхьэ Фомин Евгений Медведев Дмитрий елъэІуащ «Къуажэ дохутыр» программэм административнэ щІыналъэ зэгухьэныгъэ зэхуэщІахэри зэхуэфын хуэдэу абы зэрызрагъэубгъуну Іэмалхэм хэлъэну. Премьер-министрым и Іуэхур пщэрылъ ящищІащ УФ-м Узыншагъэр хьэмэныкІэ и министерствэмрэ Урысейм и федеральнэ медико-биологическэ Іуэхущ1апІэмрэ. «Къалэ цІыкІуэхэмрэ щІыналъэ зэхуэщІахэмрэ зыпэщІэт гугъуехьхэр зэщхьэщыкІыну сщІэркъым. Абы къыхэкІыу мы Іуэхум делэжьынущ», - жиІащ Премьер-министрым.

Москва къалэм щыпсэу бынунагъуэшхуэхэм я зэгухьэныгъэм и щІыналъэ къудамэм и лэжьыгъэр зыунэтІ, сабиилІым я анэ Палкинэ Светланэ Медведевым зыхуигъэзащ анэм ират ахьшІэ жиг кІада зэгухьэныгъэхэм хиубыдэ щІыхэм унэ щыгухэным къыщагъэсэбэп хъуэ я ящІыну елъэІуу. «Абы щхьэкІэ Хабзэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн хуейщ», - жиІащ Премьер-министрым икІи партым хэтхэм пщэрылъ ящищІащ а Іуэхум теухуа жэрдэмыр ягъэхьэзырыну. Медведевым ар къыдаІыгъащ Москва къалэм и Іэтащхьэ, «Урысей зэкъуэтым» и Совет Нэхъыщхьэм и Бюром хэт Собянин Сергей, Москва областым и губернатор Воробьёв Андрей сымэ.

Партым и УнафэщІым диІыгъащ Забайкалье щыщ мэкъумэщыщІэ Бельжинимаев Чингиз къыхилъхьа Іуэхур. Ар теухуат Забайкалье щыналъэр «КъуэкІыпІэ Жыжьэм и гектар» программэм хагъэхьэным.

Краснодар краим и Динской районым и Васюринскэ къуажэм и Іэтащхьэм Медведевым зэрызыхуигъэзар теухуат къуажэхэм зэрызаужьыну лъэпкъ проектыщІэ ягъэбелджылыным. Премьер-министрым жиІащ мы зэманым апхуэдэ программэ къаралым зэрыщагъэзащІэр, ауэ къэкІуэну зэманым къуажэхэм я зыужьныгъэм хуэщхьэпэну Іэмалхэм нобэ щегъэжьауэ зэрегупсысыпхъэр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэтым» и Генеральнэ Советым и секретарь Турчак Андрей жиІащ а Іуэхум зэрыщытепсэлъыхьыхыр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэтым» и Генеральнэ Советым и секретарь Турчак Андрей жиІащ а Іуэхум зэрыщытепсэлъыхьыхыр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэтым» и Генеральнэ Советым и секретарь Турчак Андрей жиІащ а Іуэхум зэрыщытепсэлъыхьыхыр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэтым» и Генеральнэ Советым и секретарь Турчак Андрей жиІащ а Іуэхум зэрыщытепсэлъыхьыхыр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэтым» и Генеральнэ Советым и секретарь Турчак Андрей жиІащ а Іуэхум зэрыщытепсэлъыхьыхыр. Медведевым дыщІигъащ федеральнэ, щІыналъэ ахъшэхэр зэгъэуІауэ къуажэ псэукІэр къалэм пэхъун хуэдэу къызэгъэпэщыным ІэмалыфІу къызэрилытэр.

«Урысей зэкъуэт» урысейпсо политикэ партым и пресс-Іуэхущ1апІэ.

Урысей аэропортхэм цІыхушхуэхэм я цІэхэр фІащ

Къэралым ис цІыхубэм Интернет Іэмалкіэ драгъэкІуэкІа Іэіэтым ипкъ иткІэ, аэропорт пІлыщым щІигъум Урысейм и тхыдэм фІыкІэ къыхэна цІыхушхуэхэм я цІэхэр хуагъэфащащ. ЩэкІуэгъуэм екІуэкІа Іэіэтыр зэрирухар вэсэмахуэ хэІущІыІу ящІащ. Абы ипкъ иткІэ, Мэзкуу дэт «Шереметьево» аэропортым усакІуэ Пушкин Александр и цІэр зэрихьэнущ дяпэкІэ. «Домодедово»-м - щІэныгъэлІ Ломоносов Михаил и цІэр.

ПЁТР ЕЗАНЭМ и цІэр хуагъэфащащ Воронеж къалэм и аэропортым, Краснодар (БжьэдыгъукъалэІ) къхъухьлъатэ тедзапІэм хьылъысар урыс пащтыхьыгъуэр зыІещІэлъа Екатеринэ ЕтІуанэм и цІэрщ. Мурманск къалэм пащтыхь Николай ЕтІуанэр «щытекІуащ». Тэтэрстаным и щІыхьэр Къэзан и аэропортым тэтэр усакІуэ Тукай Абдулла и цІэр зэрихьэнущ дяпэкІэ; Башкиреи и къалащхьэ Уфа - башкир усакІуэ Карим Мустай и цІэр. Симферополь къалэм и аэропортым - сурэтыщІ Айвазовский Иван и цІэр, Магаданым - артист, узэрэджыІакІуэ Высоцкий Владимир и цІэр фІащащ.

ЩІыпІэ щхьэхуэхэм Іэіэтыр иджыри дыгъэгъаэзм и 10-м щегъэжьауэ 21-м нэс щекІуэкІынущ. Санкт-Петербургэ «щІэзэпоуэ» тхакІуэ Достоевский Фёдор, композитор Шостакович Дмитрий, пщы Невский Александр сымэ я цІэхэр.

Дэ нэхъ тпэгъунэгъу аэропортхэм я гугъу тщІымэ, Ставрополь къухьлъатэ тедзапІэм урыс дзэзешэ Суворов Александр и цІэр зэрихьэнущ, Сочэ къалэм - космонавт Севастьянов Виталий ейр. Минводхэм я аэропортым зи цІэ фащащу къагъэлъэгъуащ щыта Ермолов Алексей, Солженицын Александр, Лермонтов Михаил сымэ ящыщу нэхъыбэм Іэ щІаІэтар Лермонтовым и цІэрщ.

Іэіэт зэпеуэм адыгэ цІыхубэри хэтащ. Ахэр хущІэкъуат Сочэ къалэм ейм юрист, цІыхубэ лэжьакІуэ Къалмыкъ Юрий и цІэр фІрагъэщыным, ауэ икІэм-икІэжьым текІуар нэгъуэщІщ.

ЧЭРИМ Марианнэ.

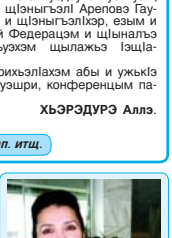

«Адыгэ псалъэ» - адыгэ унагъуэ псоми!

ПщІэ зыхуэтщІ ди щІэджыкІакІуэхэ!

ФокІадзэм и 1-м щІидзауэ КъБР-м Пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм ирегъэкІуэкІ 2019 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыкІынэу газетхэм, журналхэм Іэ трегъэдзэным теухуа лэжьыгъэр.

Газетхэм ящыщу «Адыгэ псалъэм» и закъуэщ Къэбэрдей-Балъкъэрым ди анэдэлъхубзэкІэ къыщыдэкІыр. ДызэригъэзэмкІи, ар яІэрыхьэн хуейщ дэтхэнэ зы адыгэ унагъуэми.

ПщэщІэгъуэн куэд къивгъэтэнущ ди газетым и къыдэкІыгъуэхэм - политикэ, экономикэ, щэнхабзэ, гъуэзджэ, спорт хъыбарыщІэхэр, ди тхыдэм, ди хабзэ-бзыпхъэхэм ятеуха тхыгъэхэр, нэгъуэщІ куэди.

Газетым Іэ щытебдзэ хъунущ КъБР-м и пощт Іуэхущ1апІэхэм.

«Адыгэ псалъэм» и Іэ тедзапщІэр илъэс ныкъуэм сом 612-рэ кІэпІейкІэ 78-рэ хъуэу аращ.

Ди индексыр 51531

НОБЭ

♦Финляндие Республикэм и щхьэхуитныгъэм и махуэщ. 1917 гъэм унафэ къащтащ ар Урысейм и унафэм зэрыщІэмытыжьым теухуауэ.

♦Испанием и конституцэм и махуэщ

♦1240 гъэм, къаувыхьауэ зэман кІыхькІэ щыта нэужь, монгол-тэтэрыдзэхэр Киев къалэм дыхьащ.

♦1492 гъэм Колумб Христофор Гаити хьІІыгур зэрыщыІэр къихутащ.

♦1741 гъэм Урысей къэралыгъуэм зэрыхьэзэрий къыщыхъуу икІи дзэхэр и телъхьэ къищІри, пащтыхьыгъуэр иубыдащ Пётр Езанэм ипхъу Елизаветэ.

♦1768 гъэм Британие щІэнгъуэзэм и япэ къыдэкІыгъуэр Шотландием и къалащхьэ Эдинбург дунейм къыщытехьащ.

♦1774 гъэм цІыхухэм щІэныгъэ егъэгъуэтын Іэнатіэр дунейм щыяпэу къэралым и щІэнэм щІигъэщащ Австриием.

♦Гу дохутыр, хирург цІэрыІуэ, академик, тхакІуэ **Амосов Николай** къызэралъхурэ илъэси 105-рэ ирокъу.

♦Урысей кинорежиссёр, актёр, сценарийхэр зытх, СССР-м и цІыхубэ артист **Наумов Владимир** и ныбжьыр илъэс 91-рэ ирокъу.

♦Балъкъэр щІэныгъэлІ, философие щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик, КъБР-мрэ Къалмыкъымрэ щІэныгъэмкІэ щыхъ зиІэ я лэжьакІуэ **Эфендиев Сэлихь** и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирокъу.

♦УФ-м щыхь зиІэ и артист, Алтай крайм и губернатору щыта **Евдокимов Михаил** къызэралъхурэ илъэс 61-рэ ирокъу.

♦Урысей актёр цІэрыІуэ, «Кинотавр», «Ника» саугъэтхэр зыхуагъэфащэ **Балуев Александр** и ныбжьыр илъэс 60 ирокъу.

♦Урысей тележурналист, «Хэкум и пащхьэм щиІэ фІыщІэм папщІэ» орденым и етІуанэ нагъыщэм и медальр зыхуагъэфащэ **Агалаковэ Жанна** и ныбжьыр илъэс 53-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэриты кІэ, Налшык уфаущ щыщытынущ. Хуабэр мазэм градуси 7 - 9, жэщым градус 1 - 3 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар
ЖЬЭКІЭМЫХЬ
Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Пхъурылъхур пкІэм думыгъэплъей.

Багъ ФатIимэт Берд и пхъур Налшык суд районым и суд участкэ №3-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми гъэувыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 100 статьям и 1-нэ Iыхьэм и «и» пунктым, 117-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэзыгъэкIуж и судыщIэхэм я Iэхэр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6-нэ, 7-нэ статьяхэм япкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ щIэ**:

1. **Багъ ФатIимэт Берд и пхъур** Налшык суд районым и суд участкэ №3-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкъум илъэсипщI пIалъэкIэ гъэувын.

2. Мы Унафэм кIару егъуэт кIыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ I ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкIуэгъуэм и 29-м
№960-П-П

Занкишиевэ Алевтинэ Чэмал и пхъур Шэрэдж суд районым и суд участкэ №1-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми гъэувыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 100 статьям и 1-нэ Iыхьэм и «и» пунктым, 117-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэзыгъэкIуж и судыщIэхэм я Iэхэр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6-нэ, 7-нэ статьяхэм япкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ щIэ**:

1. **Занкишиевэ Алевтинэ Чэмал и пхъур** Шэрэдж суд районым и суд участкэ №1-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми илъэсипщI пIалъэкIэ гъэувын.

2. Мы Унафэм кIару егъуэт кIыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ I ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкIуэгъуэм и 29-м
№961-П-П

Кижаевэ Маринэ Вильгельм и пхъур Налшык суд районым и суд участкэ №11-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми гъэувыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 100 статьям и 1-нэ Iыхьэм и «и» пунктым, 117-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэзыгъэкIуж и судыщIэхэм я Iэхэр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6-нэ, 7-нэ статьяхэм япкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ щIэ**:

1. **Кижаевэ Маринэ Вильгельм и пхъур** Налшык суд районым и суд участкэ №11-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми илъэсипщI пIалъэкIэ гъэувын.

2. Мы Унафэм кIару егъуэт кIыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ I ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкIуэгъуэм и 29-м
№962-П-П

Хьэпащ I э Вячеслав Владимир и къуэр Бахъсэн суд районым и суд участкэ №2-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми гъэувыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 100 статьям и 1-нэ Iыхьэм и «и» пунктым, 117-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэзыгъэкIуж и судыщIэхэм я Iэхэр» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6-нэ, 7-нэ статьяхэм япкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ щIэ**:

1. **Хьэпащ I э Вячеслав Владимир и къуэр** Бахъсэн суд районым и суд участкэ №2-м и зэзыгъэкIуж судыщIэм и кIулыкIуми илъэсипщI пIалъэкIэ гъэувын.

2. Мы Унафэм кIару егъуэт кIыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ I ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2018 гъэм щэкIуэгъуэм и 29-м
№963-П-П

● Ди нэхъыжьыфIхэр

IуэхугъуэфI куэдкIэ гъэнщIа гъуэгуанэ купщIафIэ

Аруан щыналъэм хыхьэ къуажэ нэхъ дахэхэм ящыщщ иубыд щыпIэр псынащхьэ къабзэхэмкIэ къулей. «Псынабэ» цIэ дахэмкIэ зэдджэ жылэ Iумахуэр. Иджыблагъэ абы игъэлъапIащ жылэ щхьэхуэу зэрыт 3зрыпщIэщи. тхьидэр къэзыгъэщIыр цIыхуэхращ. Псынабэри къулейщ щалъхуа я щIыпIэм и зэIуэпэщыныгъэм, екъуIэныгъэм я акъылрэ щIэныгъэрэ, гуащIэрэ зэфIэкIрэ езыхьэлIэхэмкIэ. Апхуэдэщ къуажэм и нэхъыжьыфIхэм ящыщ, зи гупсысэхэри IуэхущафIэхэри псынабэдэсхэм я гъащIэр егъэфIэкIуэным, абыхэм къащIэхьуэ щIэблэр хэкупсэу къэгъэтэджыным хуэгъэпсауэ зи илъэсхэр езыхьэкIэ, жылагъуэ лэжьакIуэжыджэрикIи емызэщ Тевэв Алексей Щэрэлыкъуэ и къуэр.

АЛЕКСЕЙ къыщыхъуар пщIэрэ нэмысрэ, зэгурыIуэрэ зэдэIуэжрэ зэрыльэ адыгэ унагъуэ щыпкъэщ. Тевэв зэщхьэгъусэхэу Щэрэлыкъуэрэ Мысырхьанрэ (ар Бжэлмыххэ япхъут) биних зэдагъуэтащ: Бабуэ, Умборид, Хьэпагуэ, Алексей, Мурадин, Риммэ сымэ. Адэ-анэм яхуэзфIэкIащ абыхэм ящыщ дэтхэнэми щIэныгъэ нэхъыщхьэ, зэрыпсэун Iэщ I агъэ ирагъэгъуэтын, нэхъыщхьэраци, цIыху пэжу, лъэпкъ гъэсэныгъэ дахэ яхэлIу къагъэтэджын. Быным я щагъэхъэт къуажадэсхэм пщIэрэ щIыхьрэ зыхуащIу псэуа Щэрэлыкъуэ. Аращ жылэщIэу 1928 гъэм тIыса Псынабэм япэу кIыщыщIэрагъэпэща мэкъумэшыщIэ советым и тхьэмадэу хахауэ щытар. Дзыхь кIыхуащI дэтхэнэ Iэнатlэри езыгъэфIакIуэ Щэрэлыкъуэ иужькIэ партым и райкомым ираджащ икIи Хэку зэуэшхуэм ипэкIэ абы щыlэлжьащ къудамэм и унафэщIу.

Быным я епIланэ Алексей, и адэм хуэдэу, жыджэру, ахъшылифIэу къэхъуащ. Къуажэм дэт школым фIы дыдэу зэрыщIеджэм къыдэкIуэу, еджапIэм щекIуэкI сыт хуэдэ жылагъуэ Iуэхуми щыпашэу щытащ. Куэдым хунэсырт Алексей. Ар пионер зэгухэзныгъэм и пашэт, классым и старостэт, еджакIуэхэм я комитетым хэтт, художественнэ самодеятельностми щыжыдэрт. Арат хозяйствэ зыгъэпсэхуГъуэм школым къыщызэрагъэпэщ ныбжьыщIэ производствэ бригадэми и пашэр.

Жылэм дэт илъэсибл школыр екъуIэныгъэкIэ къыуха нэужь, адэкIэ еджэным и нэ къыхуикIми, Алексей лэжьыгъэ Iэнатlэм щыпэрыуващ я жылэм щызэхэт хозяйствэм. Абы зэрыжиIэжымкIэ, трактористым и дэIэпыкъуэгъу ныбжьыщIэр и пщэрылъ къалэнхэм хагъэгъуэзат лэжьакIуэ IэкIуэлъакIуэхэу Тхьэзэплъ Сулътlан, Къэжар Iэмин, Гъэупплащ Андзор, Тевэв Хьэбийи, Хьэбыгlэжь Мухьамэд сымэ. Лэжьыгъэм хъыпимыкIуэт щIалъэ жыIэщIэр Старэ Щэрэдж дэт мэкъумэш училищэм 1958 гъэм еджапIэ ягъэкIуауэ щытащ, колхозым и правленэм и жэрдэмкIэ. Ар екъуIэныгъэкIэ къыхури, тракторист Iэщ I агъэ иIэу Алексей хозяйствэм Iэнатlэ щыпэрыувэжащ, зэрылажьэм хуэдэу ри къихащ Къэхъун дэт курыт школым и пщыхьэщхьэрыеджэ къудамэр. КъыкIэлъыкIуэу щIалэщIэм зригъэгъуэтащ киномеханик Iэщ I агъэр, икIи Аруан районым щэнхабзэмкIэ и къудамэм киномеханикыу лэжьэн щыщIидзащ.

ЩIэныгъэм хэзнэхъуеиншэ щIалэщIэм абы епха и гугъапIэхэр нахуапIэ ищIащ. 1960 - 1965 гъэхэм Алексей щеджащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым мэкъумэш хозяйствэр механизацэ щIыныкIэ и къудамэм икIи щалъхуа жылэм кIыгъэзэжащ инженер-механик Iэщ I агъэр иIэу. Куэд дэмыкIыу Тевэвр дзэм ираджащ. Абдежми щапхъэ игъэпагъуэу Хэкум къулыкъу хуиущащ адыгэ щIалэм. Абы щытхъу иIэу къиухащ Пермь облас-тым щыlэ дзэ частым къепхуэу, офицерхэр щагъэхьэзыру щыlа курсхэр.

Дзэм къулыкъур ныкъусаныгъэншэу езыхьэкIыу къэзыгъэзэжа щIалэщIэр Аруан районым и гъэзэщIапIэкIэ комитетым мэкъумэш хозяйствэмкIэ и управленэм «Псыкуэд» совхозым инженер нэхъыщхьэу игъэкIуащ. Жыджэру, жэуаплыныгъэр зыхищIэу лэжьэн езыгъэжьа Iэщ I агъэлIым районым уафэщIкэм гу къыльамытэу къэнакъым: куэд дэмыкIыу Алексей управленэм къашэжащ, инженер-инспектор къулыкъури «Госсельтехнадзор» инспекцэм къыщыхуагъэфэщащ.

1969 гъэм и гъатхэпэ мазэр Алексей и гум Iэфlу кьинащ - щалъхуа жылэжьым къыщыззрагъэпэща совхозыщIэм ар инженер нэхъыщхьэу ягъэкIужащ. Хэлъэт зиIэ Iэщ I агъэлIым бгъэдэлъ зэфIэкIыр нэхъри haIуэ къэхъуащ ар «Мэкъумэштехникэ» зэгухэзныгъэм Аруан щыналъэм щIэ управленэм и унафэщIым сату IуэхухэмкIэ и къуэдзэу щыщылэжьа ильэсхэми.

НэгъуэщI Iэнатlэ куэди дзыхь кьыхуащIащ Тевэв Алексей. Партым и Аруан комитетым и чэнджэщкIэ 1985 гъэм Алексей ягъэуващ Нарткъалэ и нефтебазэм и унафэщIу. Жыпlэнурамэ, сыт хуэдэ къулыкъ кьыхуамыгъэфащамэ, сыт хуэдэ къалэнхэр пщэрылъ кьыщамыщIми, Тевэвм Iуэхур зэфIихырт, и зэмани къаруи емыблэжу, дзыхь кьыхуащIа Iэнатlэр пашэхэм харигъэльэтэу. 1985 - 1987 гъэхэм ар, зэрылажьэм хуэдэурэ, щеджащ Москва дэт ЩIэныгъэ-къэхутакIуэ технологие институтым и аспирантурэм. А илъэсхэм иригъэкIыжа щIэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр Алексей щызэхуихьэсыжащ «Машинэм и гидравликэ системэр къыззрапщIэ Iэмалхэр» зыфIища лэжьыгъэ купщIафIэм. Абы гулъытэшхуэ щигъэтащ ц1ыгъуэ я унэтIыныгъэм ирилажьэ Iэщ I агъэлIхэм я дежи икIи СССР-м КъэхутэныгъэхэмкIэ и къэрал комитетым абы папщIэ автор тхылъ къиратащ.

Щеджэми щылажьэми Тевэвр сыт щыгъуи жылагъуэ Iуэхухэм жыджэру хэтащ. Ар я пашэт парт, профсоюз зэгухэзныгъэхэм, аттестацэ комиссэхэм хагъэхьэрт. Дэни и Iуэху елтыкIэр щыжиIэфу, ар пхигъэкIыфу, екъуIэгъэпщащкIуэ Iэкlуэлъакlуэу зыкъыщIэгъэльэгъуащ. Къапщтэмэ, Нарткъалэ и нефтебазэм и унафэщIу щыщытам щыгъуэ, Тевэвр епIыгъэкъым фотэ 27-уз зэхэт унэ зэIуэпэщ и лэжьакIуэхэм папщIэ яхуригъэщIыхукIэ.

ЗэфIиха апхуэдэ лэжьыгъэфIхэм къапэкIуэу Тевэв Алексей куэдрэ ягъэпэжащ. Абы къаратащ «За трудовое отличие», «За доблестный труд», «Ветеран труда» медалхэр, къыхуагъэфэщащ парт, комсомол, къэрал, жылагъуэ Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм, РСФСР-м Мэкъумэш хозяйствэмкIэ и министерствэм къабгъэдэкI щытхъу щIыхь, фIыщIэ тхьылъэр, саугъэт лъапIэхэр.

Цыхухэм яхуэщхьэпэн апхуэдэ Iуэхуфl куэд зэфIихащ ноби зэфIегъэкI Тевэвм. Къапщтэмэ, Псынабэ дэс ветеранхэм я Советым и тхьэмадэу щыхахам, пкигъэкIащ я къуажэм щыщу Хэку зауэшхуэм хэкIуэдахэм я фэеплъ ягъэувыныр. Алексейщ зи фIыгъэр, къапщтэмэ, Хэку зауэшхуэм зэрыщIидзэу партизанхэм яхэту бийм ялэщIэуа, зи хьыбар лъэпкъ абы лъандэрэ ямыщIэ я къуажэгъу Хьэбытlэжь Борис Исхьэкъ и къуэм и цIэр жылэм хэIуцIыIу зэрыщIэхьужар. Тевэвм ирилэкIуэгъэкIа къэльхьуэныгъэхэм наIуэ къызэращIамкIэ, Хьэбытlэжьым и цIэр тетщ Чикола къалэм дэт фэеплъым. Хэкум и къыщхьэщыжакIуэ хахуэм и цIэр иджы тетщ къуажэ школым и пщIантlэм щагъэувэ фэеплъым.

Хэку зауэшхуэм хэкIуэдахэм я фэеплъ дэтахьым ди жылэм 2015 гъэм ипэкIэ. А Iуэхугъуэр хуабжьу сигу кьеуэрти, жылэм дзэ ветеранхэм я зэгухьэныгъэм и пашэ сыщыхьум, мурад сщIащ яужь сихьну, - жеIэ Тевэвм. - Тхьэм и фIыщIэкIэ, нобэ ди къуажэм дэтщ апхуэдэ фэеплъ. А Iуэху щхьэпэм епха си жэрдэмыр кьэзадэIыгъащ Аруан район администрацэм и Iэтащхьэ Кэушей Азэмэт, абы и чэнджэщагъэ Бозий Руслан, и къуэдзэ Бецыкlу Къэралбий сымэ. Фееплъыр ухуэным щIыпIэ бюджетым и мылькум щыщи хухахащ. Апхуэдэу дэIэпыкъуэгъуэуэ хъуащ щIыналъэм и ветеранхэм я зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ Джэдгъэф Мухьэрбий, ди къуажэ администрацэм и Iэтащхьэхэу Дыщэкl Тимуррэ Хьэкъун Рустамрэ, «Аруан ПМК»-м и унафэщI Балъкъэр Вадим сымэ. Iуэху хадзэр зэфIэха хуэным мылъку къыхилъхьащ ди къуажэгъу хьэрычэтыщIэ щIалэ Хьэкъун Тимур. А псоми я гущIэ ирахьэлIэри, фэеплъыр школ пщIантlэм къыщызэIутхащ Текlуэныгъэ Иныр илъэс 70 щрикъу махуэшхуэм ирихьэлIэу.

Къуажэдэсхэм я дежкIэ мыхьэнэшхуэ иIащ 2016 гъэм и накьыгъэм Щэнхабзэмкlэ унэм и пщIантlэм «Абыхэм я цIэр къуажэ тхьидэм къыхэнащ» фэеплъ стелэхэр къызэрызэIуахам. А Iуэхуми лэжьыгъэшхуэ хилъхьащ Тевэвм. Жылэм и администрацэм и Iэтащхьэ Хьэкъун Рустам и чэнджэщыжь тету, Алексей зэхуихьэсыжащ Псынабэм и зэфIэувэныгъэм зи къаурэр зэфIэкIрэ езыхьэлIэхэм ятеуха хьыбархэр. Абыхэм я цIэ-унэцIэхэр тратащащ а стелэхэм.

Иджыпсту Тевэв Алексей щIыпIэ администрацэм кьепхауэ лажьэ Жылагъуэ советым и тхьэмадэщи, къуажэм и зэIуэзэпэщыныгъэм епха сыт хуэдэ IуэхугъуэкIи чэнджэщэгъуфIщ, унэтlакIуэ Iэзэщ, жылагъуэ лэжьыгъэм и къызэгъэпэщакIуэ Iэкlуэлъакlуэщ. Апхуэдэу Алексей иджыблагъэ зэхуихьэсыжащ икIи хэIущIыIу ищIащ Хэку зауэшхуэм и зэманым Псынабэ и уэгум щекIуэкIауэ щыта зауэм къыщрауфыха совет къхъухьлатэм теуха хьыбархэр. Къуажэм къыдэхъуэ щIэблэр хэкупсэу гъэсэныгъэкIэ ахэри хуабжьу лэжьыгъэ щхьэпэщ.

Алексей и щIыбагъ къыдэтщ уэрыгушхуэ хъуну унагъуэ дахи. Абы и щхьэгъусэ Тевэв (Хужьокуэ) Любэ УФ-м егъэджэныгъэмкIэ и отличникщ. Ар илъэс 47-рэ хъуауэ хьэлэлу пэрытщ егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Iэнатlэм. Алексейрэ Любэрэ щIалитI яIэщ: Аслъэнрэ Iэщэмрэ. Ахэр зэщхьэгъусэхэм ягъэсащ лъэпкъ хабзэм къыгъэуэ мардэхэм тету, щIэныгъэ нэхъыщхьэ, Iэщ I агъэ ирагъэуэтащ, унагъуэу ягъэтIысыжащ, гъащIэм гъэзгу пэж щытрагъэуващ. Аслъэн медицинэ щIэныгъэхэм я кандидатщ, БКБКУ-м и медицинэ факультетым и егъэджакIуэ, хабгъуэ лъэгэ зиIэ дохутырщ. Iэдэм и Iэщ I агъэкIэ экономистщ. Ар и бухгалтер нэхъыщхьэщ Прохладнэ дэт чырбыш заводым. Тевэвэ пхъу пэлъытэ яхуэхъуащ я ныситIри. Залини (ар Къэлыбатэхэ япхъущ) Рузанни (ар Пщыкlхэ ящыщщ) унагъуэ дахэхэм къахэкIащ, щIэныгъэ нэхъыщхьэ, Iэщ I агъэфI яIэщ. Нэхъыжьхэр щIыщIэркъым я бынхэм, я нысэ гумащIэхэм, къуэрылъхуахэм я пщIэрэ гулъытэрэ. Ахэр ягъэгуфIэ къащIэува щIэблэм я екъулIэныгъэхэм, гъащIэм и Iэфlыр иджыри зэ зыхрагъащIэу, дунейр нэхъри щIэщIагъуэ къыщащIу.

Апхуэдэхэращ цIыху насыпыфIкIэ зэдджэр!

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым и литературэм хэщIыныгъэ хэлъэ игъэуэтащ.

И ныбжьыр илъэс 76-нэм ити дунейм екьжащ Урысейм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм хэт, Урысей Федерацэм и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм хэзыгъэхьэ комиссэм щыщ, «Литературная Кабардино-Балкария» журналым и редактор нэхъыщхьэу, жылагъуэ лэжьакIуэ емызэщ, гуапагъэшхуэ зыбгъэдэлъ цIыху Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэр.

УсакIуэм и щIалэгъуэр ирихьэлIащ «физикхэм-рэ» «лирикхэмрэ» я зэпеуэгъуэ лъэхъэнэм. Тхьэзэплъ Хьэсэн абыхэм ящыщ дэтхэнэ лъэныкъуэкIи тэмэмэ хуэзэгъэнут, сыту жыIэмэ сугъэкIуэм и зэфIэкIым къыдэкIуэу техническэ творчествэмэ хуэIэзэт. Абы и щIыхьэтщ урысейпсо, дуней псо мыхьэнэ зиIэ къэхутакIуэныгъэхэр зэрилэжьа къыхуагъэфэща патент-хэр.

Усэхэр Хьэсэн ихъуу щIидзащ армэм щыщIыIа зэманым. Зэхуэдэу абы усэхэр адыгэбзэкIи урысбзэкIи къэхъуIэрт.

Тхьэзэплъ Хьэсэн Iэщ I агъэу тIу зригъэгъуэтащ - КъБКУ-м мэкъумэш хозяйствэр механизацэ щIынымкIэ и факультетым инженер-механик Iэщ I агъэм щыхуеджащ, иужькIэ, КъБАССР-м и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм и тхьэмадэ КIыщокъуэ Алим и чэнджэщкIэ къыуихьащ Горький А. М. и цIэр зэрихьэу Москва дэт Литературэ институтыр.

«Ещанэ сменэ» зыфIища и ялэ усэ тхьылъыр 1971 гъэм къыдигъэкIащ. Тхылъым I э зэнщIэу пщIащхьэ игъуэтащ икIи ар зи Iэдакъэщ I экIуэ щIалэр СССР-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм хагъэхьащ. Еджэн ихуэу къигъэзэжа нэужь Тхьэзэплъ Хьэсэн КПСС-м и Урысей Федерацэм и комым пропагандэмкIэ и къудамэм и инструктору щытащ.

1976 гъэм ар КъБАССР-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм художественнэ литературэр хэзыщIыну щIынымкIэ и бюром и унафащ хъуащ. 1994 гъэм республикэм и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм и адыгэ гупым и тхьэмадэу хахащ икIи а къыкIыр 1998 гъэм нэсыху иныгъащ.

2000 гъэм щыщIидзауэ Тхьэзэплъ Хьэсэн «Литературная Кабардино-Балкария» журналым и редактор нэхъыщхьэу щытащ. Абы и унафэм щIэту журналым зиужьащ, и зэхэлъыкIэри и теплъэри нэрылъагъуу ефIэкIуащ. Литературэмрэ гъуэзджэмрэ къадэкIуэу, абы Iэкlуэлъакlуэу къыщалэту хуежьащ жылагъуэ-политикэ Iуэхухэри. Мы зэманым абы къытохуэ жанр зэмылIэужьыгъуэхэм хиубыда тхыгъэхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и гъащIэм и унэтIныныгъэ нэхъыщхьэхэм ятеуухауэ.

Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэм УФ-м щэнхабзэмкIэ щыщIэ зиIэ и лэжьакIуэ цIэ лъапIэр къыфIащащ, «Чэруанакlуэм и гъуэгуанэ» усэ тхылъым папщIэ 2017 гъэм Урысейм и Литературэ саугъэт иныр къратащ. Псори зэхэту абы тхылъ 30-м щIигъу къыдигъэкIащ.

Тхакlуэм и гъащIэр абы и творчествэм, и Iэдакъэм къыщIэкIа тхылъхэм щыхэнащ икIи ар куэдрэ мыкIуэдыжыну, Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэр дэ тщымыгъупщэу дигу илъынщ.

КъБР-м Щэнхабзэмкlэ и министерствэ
«КъБР-Медиа» къэрал кIэзоиэ Iуэхущ I апIэ
КъБР-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэ
КъБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгъэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Щэнхабзэмкlэ и министерствэм, «КъБР-Медиа» къэрал кIэзоиэ Iуэхущ I апIэм, КъБР-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм, КъБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгъэм, «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Советская молодежь», «Горянка» газетхэм, «Литературная Кабардино-Балкария», «Iуащхьэмахуэ», «Минги Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналхэм, программэхэр къэзыт «Къэбэрдей-Балъкъэр» телекомпанием, «Налшык» жылагъуэ радиотелекомпанием, «Къэбэрдей-Балъкъэр» къэрал телерадиокомпанием, «КъБР-инфо» хьыбарегъащIэ агентствэм, «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм, «Тетраграф» жэуап зэхэгъэщIэхэхэр зэгухьэныгъэм я лэжьакIуэхэм гущIыхьэ ящыхьащ **Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэр** зэрылIар икIи абы и Iыхьлыхэмрэ я благъэхэмрэ яхуогузавэ.

КъБР-м Граждан жылагъуэ институтхэм ядэлэжьэныкъэ гъэпкIэ Iуэхухэмкlэ и министерствэм, УФ-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм, Щэнхабзэмкlэ Дунейпсо Адыгэ Академием, Дунейпсо Адыгэ Хасэм, Къэбэрдей Адыгэ Хасэм, Урысейм ЩIэныгъэхэмкlэ и Академием и Къэбэрдей-Балъкъэр щIэныгъэ центрым, УФ-м и адыгэхэм я пэпкъ-щэнхабзэ автономием, АР-м, КъШР-м Гуманитар къэхутэныгъэхэмкlэ и институтхэм я лэжьакIуэхэм гущIыхьэ ящыхьащ, техникэ щIэныгъэхэм я кандидат, ЩIДАА-м и академик, УФ-м и МВД-м Налшык къалэм щIэ къудамэм и Жылагъуэ советым и унафэщI, «Литературная Кабардино-Балкария» журналым и редактор нэхъыщхьэ **Тхьэзэплъ Хьэсэн Мысэд и къуэр** зэуэзэпсэу дунейм зэрехьжар икIи абы и Iыхьлыхэмрэ и благъэхэмрэ яхуогузавэ.

● Темыркъан Юрий и илъэс

Темыркъан Юрий США-м щыщ Калифорние штатым щохьэщIэ. Анахьаи къалэм щыпсэу адыгэхэр я лъэпкъэгъу цIэрыIуэм гуапэу къыIущIащ.

Темыркъаныр кьыбгъэдэсщ Калифорниемрэ щылажьэ Адыгэ Хасэм и тхьэмадэм и къуэдзэ Шогуэ Самир.

1990 гъэ.

Къалэр ягъэдахэ

«Иджырей къалэ кIуэцI» щIыналъэ проектым ипкъ иту Прохладнэ къалэм и Ремзавод хьэблэр зэIуэпэщ ящIащ.

МЫ ХЬЭБЛЭМ хъыщахьэлIа лэжьыгъэр къапщтащ щIыпIэ самоуправлением и Советым и депутатхэм, къалэ администрацэм, УЖКХ-м я лэжьакIуэхэм, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лIыкIуэхэм. ЗэманкIэ дыззIэбэкIыжмэ, цIыхуэр щIэтхъэусыхэу щыта лъэс зекIуэнIэм асфальт тралъхьэри, бетон къэухьэри ягъэувыжащ, лъагъуэм хуэзэ дэкIуеиплэхэм плиткэ екIуэр ираплъхьащ, уэздыгъэхэмкIэ къагъэзэжкъащ, тетIысхьэпIэхэр ягъэуващ, гуегъу емыкьын хуэдэу, дэкIуеиплэхэм хуащIащ убыдыпIэхэри.

КъэпщытакIуэхэмрэ хьэблэм щыпсэухэмрэ зэгурыIуащ дапэкIэ къабзагъэм зэгуэсу кIэлъыплъынэу. Абыхэм къапэщылъ лъэс лъагъуэм ибгъуэхэм удз гъэгъахэр щыхасэну, Iэгуэблагъэм щыlэ кумбIэмбхэр ягъэсеину. А Iуэхухэмкlэ къадэIэпыкъунущ ЖКХ-м и лэжьакIуэхэри.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Шэджэм щIыналъэм и курыт еджапIэхэм спорт Iуэхущ I апIэхэр щызэрагъэпэщыж.

● Шэджэм щIыналъэ

ЩIэблэм папщIэ

КъУАЖЭ школакIуэхэм я Iэпкъльэпкъыр псыхьыным теухуауэ къащта къалэнхэм я пкъ иту, Лашынкъей къуажэм дэт курыт еджапIэ №91, №92-хэм, Шэджэм Ипщэм дэт СШ-м я спорт пэшхэр зыхуей хуагъэзащ, бжэщхьэгъубжэхэр, унащхьэр яхъуэжащ. Къащхуащ спорт Iэмэпсымэхэри. Мы еджапIэхэм нумрэ теухуауэ мы зэманым къыщынэху Iуэху бгъэдыхьэкIэщIэхэм, химие пкъыгъуэхэм, щыгъэпшэрхэм, гъавэми къэзэкIхэми зэхуэдэу зэрэ яхуэхъу хьэпщхупщхэм уаззрыпэщIэтыну Iэмалхэм. ЗэлуцIэм къыщыхалъхьащ мэкъумэш Iэнатlэ пэрытхэм интернет Iэмалхэр кууэ къагъэсэбэпын зэрыхуейр. ЩIэнэгъэлIхэр мэкъумэшыщIэхэм зэрадэIэпыкъуэфыну Iуэхухэр ягъэбелджылащ.

ЛЪОСТЭН Музэ.

МэкъумэшыщIэхэмрэ щIэныгъэлIхэмрэ зочэнджэщ

● АПК

Къуэкlуэ Валерий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым зэIущIэ щекIуэкIащ хьэрычэтыщIэ Iуэху мыиным ди жылагъуэхэм зыщегъэужьыным теухуауэ.

КУЭДЫР зэрыщыгъуазэщи, нобэ ди къуажэдэсхэм фейдэ хэхьапIэ нэхъыщхьэу яIэр щыIущ. Хэти мэкъумэш ещIэ, хэти хадзэкI, пхъэщхьэмыщхьэ жыгхэм нэхъ тезыгъащIэхэри ма-щIэкъым. Дауэ мыхъуми, апхуэдэ Iуэху къезыхьэжьхэхэм ди щIэныгъэлIхэр куэдрэ яIэ зэрыщIэбгъэлъэдэнумрэ теухуауэ мы зэманым къыщынэху Iуэху бгъэдыхьэкIэщIэхэм, химие пкъыгъуэхэм, щыгъэпшэрхэм, гъавэми къэзэкIхэми зэхуэдэу зэрэ яхуэхъу хьэпщхупщхэм уаззрыпэщIэтыну Iэмалхэм. ЗэлуцIэм къыщыхалъхьащ Iэнатlэ пэрытхэм интернет Iэмалхэр кууэ къагъэсэбэпын зэрыхуейр. ЩIэнэгъэлIхэр мэкъумэшыщIэхэм зэрадэIэпыкъуэфынуращ Iуэхухэр ягъэбелджылащ.

ЛЪОСТЭН Музэ.

ЩIэныгъэлI щыпкъэ Нэхущ Iэдэм и ныбжьыр илъэс 80 ирокъу

Адыгэм папщIэ псэу хэкулI телъыджэ

Физико-математикэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, Урысейм естественнэ щIэныгъэхэмкIэ и академием, ЩIэныгъэмрэ ГъуазджэмкIэ Петровскэ академием я действительнэ член, ЩIэныгъэхэмкIэ, Технологиемрэ IэщIагъэ езыт егъэджэныгъэмкIэ Испан академием щIыхь зиIэ и академик, ЩIэныгъэхэмкIэ Абхъаз академием щIыхь зиIэ и член, УФ-м, КъБР-м, КъШР-м, АР-м щIэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ Нэхущ Iэдэм и IэдакъэщIэкIхэмкIэ ди республикэм, Урысейм я мызакъуэу, щIыналъэ, къэрал куэдым къыщацIыхуащ.

ЩIДАА-м и зэхуэс ирегъэкIуэкI.

Iэдэмрэ абы ипхъу Викториерэ.

1938 гъэм дыгъэгъазэм и 5-м Зеикъуэ (ХьэтIохъущыкъуей Ипщэ) адыгэ къуажэм къыщалъхуащ ар. Къуажэм дэт курыт школ нэужьым абы еджэным щыпищащ КъБКъУ-м и физико-математикэ къудамэм. Ар 1961 гъэм Iэдэм диплом плъыжькIэ къиухащ икIи я жылэм дэт курыт школым математикэр иригъэджу уващ. И щIэныгъэмрэ IэщIагъэмрэ хигъахъуэ зэпыту къекIуэкIащ Нэхущыр. ЛIэщIыгъуэ блэкIам и 60 гъэхэм я пэщIэдзэм абы и щIэныгъэм щыхигъэхъуащ СССР-м ЩIэныгъэхэмкIэ и Академием Сыбырым щиIэ къудамэм МатематикэмкIэ и институтым и аспирантурэм. Кандидат диссертацэр ехъулIэныгъэкIэ пхигъэкIа нэужь, академик Лаврентьев Михаил Новосибирск 1966 гъэм иригъэблагъэри, МатематикэмкIэ институтым щIэныгъэ лэжьакIуэ нэхъыжьу ягъэуващ. 1971 гъэм Нэхущым утыку ирихьащ щытхъушхуэ зыхужаIа доктор диссертацэр.

ЗэфIэкI абрагъуэ зыбгъэдэлъ цIыхущ Нэхущ Iэдэм. Гъунэ зимыIэ и щIэныгъэр и лъабжьэу лэжьыгъэ купщIафIэ куэд зэфIигъэкIащ абы, жэрдэмышхуэ хэлъщ, Iуэхум и къызэгъэпэщакIуэ ахъырзэману къекIуэкIащ. ЛIэщIыгъуэ блэкIам и кIэхэм Новосибирск къикIыжри, щалъхуа щIыналъэм къигъэзэжащ Нэхущым. ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академиер, Прикладной математикэмрэ автоматизацэмкIэ, Математикэмрэ нанотехнологиехэмкIэ институтхэр къызэрызэIуихар - куэд мэхъу Iэдэм зэфIигъэкIа Iуэхухэр. Узбекистаным, Къэзахъстаным, нэгъуэщI хамэ къэрал куэдым щыIэщ абы и еджакIуэу щыта щIэныгъэлI лъэрызехьэхэр. Нэхущыр я щIэныгъэ унафэщIу цIыху 50-м щIигъум ягъэхьэзыращ икIи ехъулIэныгъэкIэ пхагъэкIащ кандидат, доктор диссертацэхэр.

Профессор Iэзэм КъБКъУ-м физикэмрэ математикэмкIэ и къудамэм зиужьыным и гуащIэ куэд зэрыхилъхьам къыдэкIуэу, езым и институт къызэригъэпэщыжащ. Илъэс 30-м щIигъуащ Нэхущым Прикладной математикэмрэ автоматизацэмкIэ институтыр къызэрызэIуихрэ. А зэманым къриубыдэу IуэхущIапIэм зригъэхъулIахэри абы и лэжьакIуэхэм зыIэрагъэхьа лъагапIэхэри къэлъытэгъуейщ. Iэдэм нэхъ хэкъузауэ щолажьэ ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ академием, апхуэдэуи Математикэмрэ нанотехнологиехэмкIэ дунейпсо институтым и унафэщIщ.

ЩIэныгъэлI щыпкъэм математикэ унэтIыныгъэм къэхутэныгъэ купщIафIэ куэд щригъэкIуэкIащ. Ахэр къыщыгъэлъэгъуащ абы и къалэмыпэм къыпыкIа щIэныгъэ лэжьыгъэ 250-м щIигъум. Абыхэм яхэтщ монографие щхьэхуэу тху.

Гулъытэншэу къэнакъым Нэхущым и зэфIэкI къызэрымыкIуэр. Урысей щIэныгъэм и зыужьыныгъэм псэ хьэлэлкIэ зэрыхуэлэжьам папщIэ абы къыхуагъэфэщащ Урысейм, Украинэм щIэныгъэхэмкIэ я Академиехэм щылажьэхэм я профсоюзым я ЩIыхь тхылъхэр, КъБР-м и Президентым и ЩIыхь тхылъыр, «Адыгэ Республикэм и пащхьэм щиIэ фIыщIэм папщIэ» медалыр, Зэныбжьэгъугъэм и орденыр, нэгъуэщI къэрал дамыгъэ лъапIэхэр, щытхъу, фIыщIэ тхылъхэр.

Лъэпкъым и зыужьыныгъэм гурэ псэкIэ хьэлэлу хуэлажьэ еджагъэшхуэ Нэхущ Iэдэм хуэфащэ дыдэщ и Iуэхур адэкIэ зыгъэкIуатэ и бынхэу ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академием и академик, математикэ щIэныгъэхэм я доктор Викториерэ физико-математикэ щIэныгъэхэм я кандидат Заремэрэ. Ябгъэдэлъ щIэныгъэкIи зэфIэкIкIи зыхэтхэм къахэщ адыгэ бзылъхугъэхэр куэдым я щапхъэщ я Iуэху зехьэкIэкIэ, дуней еплъыкIэкIэ.

КЪАРДЭН Маритэ.

Лъэпкъым и къэкIуэнум дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ академие

● Ди псэлъэгъухэр

Зи ныбжьыр мы махуэхэм илъэс 80 ирикъу Нэхущ Iэдэм Мэрем и къуэр дуней псом къыщацIыху математикэ щIэныгъэм и зыужьыныгъэм хуищIа хэлъхьэныгъэ абрагъуэмкIэ. ЩIэныгъэм и дунейм пщIэшхуэ щызиIэ Нэхущыр апхуэдэуи жылагъуэ лэжьакIуэ цIэрыIуэщ. Хэкупсэ нэсым 1992 гъэм къызэригъэпэщауэ щытащ ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академиер. Адыгэ лъэпкъым зиужьыным, ефIэкIуэным хуэлажьэ а жылагъуэ зэгухьэныгъэ иным илъэс 25-м щIигъукIэ и президенту щытари Нэхущ Iэдэмщ. ЩIДАА-м и президентым и къулыкъур игъэзэщIэну хуагъэфэщащ ди республикэм и Президенту щыта Къанокъуэ Арсен. Абы и жэрдэмкIэ Нэхущ Iэдэм Мэрем и къуэр хахыжащ а Академием ЩIыхь зиIэ и Президенту. Апхуэдэ пщIэр Нэхущым къилэжьащ и къаруи и зэфIэкIи щымысхьу адыгэм и зыужьыныгъэм хуищIа хэлъхьэныгъэшхуэмкIэ.

Лъэпкъ Iуэхур зи псэм хэлъ цIыху щыпкъэм, щIэныгъэ куу, гъэсэныгъэ екIу зыхэлъ академик лъэрызехьэр тыдогъэпсэлъыхь и гъащIэми и щIэныгъэ-къэхутэныгъэ инхэми епхауэ, хэухуэнауэ зэфIиха а жылагъуэ лэжьыгъэшхуэм, езым къигъэщIа икIи зызригъэужьа ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академием.

- Iэдэм, уэ уи акъыл куумрэ зэфIэкIымрэ лъэпкъым къыхуахьа Iуэхугъуэхэм ящыщщ ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академиер. Сыт хуэдэу щытат абы и япэ лъэбакъуэхэр?

- Адыгэхэм жылагъуэ щIэныгъэ зэгухьэныгъэ диIэн зэрыхуейр сигу къыщыкIам щыгъуэ, сэ иджыри Новосибирск сыщыIэт, СССР-м ЩIэныгъэхэмкIэ и Академием и Сыбыр къудамэм МатематикэмкIэ и институтым сыщылажьэу. Новосибирск дэт къэрал университетыр къэзуха нэужь, абы си щIэныгъэм адэкIи щыхэзгъэхъуэну, сыщылэжьэну сыкъагъэнауэ щытащ. ЩIэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм хуабжьу сыдахьэхауэ, кандидат, доктор диссертацэхэр згъэхьэзыращ. Ауэ щыхъукIэ, адыгэ Iуэхур зэи сигу ихуртэкъым, абы сыт щыгъуи фIыкIэ сыхуэхъуапсэу апхуэдэт. Ди лъэпкъым и къекIуэкIыкIамрэ зыIууа лъэпощхьэпо инхэмрэ фIыуэ щыгъуазэ сэ щIэх-щIэхыурэ сегупсысырт абы и цIыху псори Хэкужьым и куэщI къитIысхьэжа зэрыхъуным, адыгэхэр дэнэ щымыпсэуми, зэрыщIэным. Абы и лъэныкъуэкIэ схуэщIэнурати, лъэпкъым и зыужьыныгъэм хьэлэлу хуэлажьэ щIэныгъэлIхэр гъусэ сщIыри ЩIэныгъэхэмкIэ Адыгэ Академие къызэгъэпэщыным яужь сихьащ. Апхуэдэ академие яIэххэт ди гъунэгъу лъэпкъхэм. БжыгъэкIэ абыхэм нэхърэ дынэхъ мащIэу, щIэныгъэ и лъэныкъуэкIэ дынэхъ лъэрымыхьу дыщыщымыткIэ, адыгэхэми апхуэдэ зэгухьэныгъэ диIэныр къезэгъым къыщымынэу, Iэмалыншэт.

Сыщалъхуа республикэм къэзгъэзэжащ лIэщIыгъуэ блэкIам и 90 гъэм икIи куэд дэмыкIыу, 1991 гъэм, Прикладной математикэмрэ автоматизацэмкIэ институтыр къызэIутхащ. КъыкIэлъыкIуэ илъэсым къриубыдэу ЩIДАА-р къызэгъэпэщыным мычэму делэжьащ. Ди къэралым ди лъэпкъэгъу щIэныгъэлIу исхэми, хамэ къэралхэм щыпсэу ди цIыху цIэрыIуэхэми запытщIащ. Ди Iуэху еплъыкIэхэмрэ мурадхэмрэ зэхуэтIуэта нэужь, академием и лъабжьэр зыгъэтIылъ зэхуэс едгъэкIуэкIащ. ЩIэныгъэлIхэм нэмыщI, политикхэри жылагъуэ лэжьакIуэшхуэхэри гъусэ къытхуэхъуащ. Зэгухьэныгъэм и Уставымрэ Положенэмрэ къэтщтащ.

Академием япэу хыхьахэм ящыщщ къэбэрдей щIэныгъэлI цIэрыIуэхэу Болэ Владислав, Быгу Хьэзрэталий, Борей Рауф, Габуние Зинаидэ, Гугу Рашад, ХьэкIуащэ Андрей, нэгъуэщIхэри. Москва, Санкт-Петербург къалэшхуэхэм щылэжьа ди лъэпкъэгъухэу Къалмыкъ Юрэ, Къумахуэхэ Мурадинрэ Мухьэдинрэ, МэкIэтIей Абдулыхь, Тыркум щыщу адыгэ щIэныгъэлI Мустэфа Урдым, Голландием щыщ Раджаб (Хьэткъуэ) Фатхьи сыми ЩIДАА-м и япэ академикхэщ. Апхуэдэу лъэпкъ Iуэхум игъэпIейтей цIыху куэдым я гуащIэкIэ къызэгъэпэща хъуауэ щытащ академиер. Псори зэгъусэу абы щыгъуэ дызэрыхъур цIыху 25-рэ къудейт. Зи цIэ къисIуахэм ящыщ куэд иджыпсту дунейм тетыжкъым, атIэми адыгэм щыгъупщэнукъым дэтхэнэми лъэпкъ зыужьыныгъэм хуищIа хэлъхьэныгъэ иныр.

- Сыт хуэдэ къудамэхэр, щIыналъэ центрхэр иIэ адыгэ зэгухьэныгъэм? Дэтхэнэхэм я Iуэху нэхъ дэкIрэ?

- Ди академием лэжьыгъэу щызэфIэкIыр абы и къудамэхэм ятегуэшащ. Ахэр куэд мэхъу икIи дэтхэнэри щIэныгъэм и унэтIыныгъэ щхьэхуэм йолэжь. Апхуэдэхэщ тхыдэ-филологиемкIэ, химиемкIэ, медико-биологиемкIэ, физикэмкIэ, энергетикэмрэ механикэмкIэ, математикэмкIэ, хъыбарегъащIэ технологиехэмкIэ, къызэрабж Iэмалхэмкiэ, щIымрэ щIыуэпсымрэ ехьэлIа щIэныгъэхэмкIэ, биомеханикэмкIэ, жылагъуэ щIэныгъэхэмкIэ къудамэхэр.

ЩIДАА-м щIэныгъэ центру 5 иIэщ. Ахэр щолажьэ Адыгей, Къэрэшей-Шэрджэс республикэхэм, Ставрополь, Краснодар крайхэм, Москва къалэм. А щIыналъэ IуэхущIапIэхэм щекIуэкI лэжьыгъэхэр къызыхуэтыншэу яунэтIауэ щытащ щIэныгъэлI цIэрыIуэхэу КIыргъ Iэсхьэд, Темыр Умар, Лий Адэлджэрий, Щоджэн Iэсхьэд, Абыдэ Мусэ сымэ.

Апхуэдэу академием и къудамэ щхьэхуэ къыщызэдгъэпэщащ Абхъаз Республикэм, Иорданием, Израилым.

Нэхъыфiу зызыужьа центрхэм ящыщщ Адыгейм щыIэр, ауэ адрей ди щIэныгъэ IуэхущIапIэхэри зыхуагъэувыж къалэнхэр гъэзэщIэным пылъщ темыплъэкъукIыу. Мы зэманым Академием цIыхуищэ бжыгъэхэр хэтщ. Зы илъэси къанэркъым абы член-корреспондентрэ действительнэ членрэ щIэуэ къыхэмыхьэу. Хуабжьу си гуапэщ лъэпкъ щIэныгъэм бжьыпэр щызыIыгъхэм щIалэгъуалэ куэди зэрахэтыр. ЩIДАА-м къыхыхьэр ди лъэпкъэгъухэм я закъуэкъым, атIэ нэгъуэщI лъэпкъхэм ящыщ куэди - урыси, нэмыци, франджыи, испани, инджылызи, журти, дагъыстэни, балъкъэри, къэрэшеи, кIэщIу жыпIэмэ, зи гуащIэри зи щIэныгъэри адыгэ лъэпкъым и зыужьыныгъэм хуэзыгъэпс нэгъуэщIхэри къыхохьэ. ЩIДАА-м и пщIэр жылагъуэм нэхъ ин щохъу, зэфIах лэжьыгъэхэми лъэпкъым и къэкIуэнум дежкIэ мыхьэнэшхуэ яIэщ.

- Iэдэм, илъэс 25-м щIигъукIэ узипашэу щыта академием и пщэрылъ къалэнхэр, дауи, куэд мэхъу. Абыхэм ящыщу нэхъыщхьэ дыдэхэр сыт хуэдэ?

- ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академием и Хабзэм зэритымкIэ, абы и къалэнхэр псори тещIыхьащ адыгэ лъэпкъым и зыужьыныгъэм, ар егъэфIэкIуэным, и цIэр фIыкIэ дуней псом щыгъэIуным. Зэгухьэныгъэм Iэмал къыдитащ къэралым и нэгъуэщI щIыпIэхэм, хамэ къэралхэм щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм щIэныгъэ IуэхукIэ запытщIэну, дызэлэжьхэмкIэ, ди мурадхэмкIэ дызэдэгуэшэну. Гулъытэшхуэ зыгъуэт Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ щIэныгъэм и унэтIыныгъэ псоми зедгъэужьыныр. Ди ехъулIэныгъэхэр адыгэ щIэныгъэм и хъугъуэфIыгъуэ закъуэ мыхъуу, къэралпсо, дунейпсо щIэныгъэхэм я хэлъхьэныгъэщ.

Адыгэ Академием фIэкIа ди лъэпкъым и цIыху пэрыт псори зэхуэзышэсыфын нэгъуэщI сыт хуэдэ зэгухьэныгъи щыIэкъым. Физикхэм, химикхэм, тхыдэджхэм, медицинэм и лэжьакIуэхэм, н. къ. IэщIагъэлIхэм я закъуэкIэ пхузэфIэмыхын куэд иIэщ ди лъэпкъым. Ауэ щIэныгъэлIхэм я акъыл зэхэдзэкIэ жыжьэ унэсыфынущ, адыгэм и дежкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхугъуэхэр блэжьыфынущ. Апхуэдэу ди зэхуэсхэм я утыку Iуэхугъуэшхуэхэр къыдолъхьэ. Абыхэм я зэфIэхыныр щIэныгъэлIхэм я пщэ идолъхьэ, щхьэж и IэщIагъэрэ лэжьыгъэм и унэтIыныгъэрэ елъытауэ. Дэ мылъкукIэ защIэдгъэкъуэну Iэмал дызэримыIэм къыхэкIыу, лэжьыпхъэу, къэхутэныгъэхэр нэхъ зытещIыхьыпхъэу къэдгъэлъагъуэ темэхэр щIэныгъэлIхэр езыхэр зэпха институтхэм, университетхэм щызэпкърах.

ЩIэныгъэм нэмыщI, ди академикхэм я псалъэ халъхьэ жылагъуэ Iуэхухэми. Ди къэралым е хамэ щыпIэхэм щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм лей гуэр къатехьэмэ, ЩIДАА-р абыхэм я къыщхьэщыжакIуэу мэув.

Зыхуигъэувыжа къалэнхэм елъытауэ ЩIэныгъэ Академием Iуэхугъуэ куэд къиIэтащ илъэс блэкIахэм къриубыдэу. Абыхэм яхэтщ дунейпсо цIэрыIуагъ зыгъуэта лэжьыгъэ купщIафIэхэр. Къапщтэмэ, «Адыгэ щIэнгъуазэ» тхылъыр дунейм къызэрытехьар Iуэхугъуэшхуэщ. КъыжыIапхъэщ абы елэжьынымкIэ жэрдэмыр къыхэзылъхьауэ щытар ЩIДАА-рауэ зэрыщытыр. Ди лъэпкъ щIэныгъэлIхэр илъэс бжыгъэ куэдкIэ зэлэжьа къэхутэныгъэ хьэлэмэтыр икIэм-икIэжым цIыхухэм яIэрыхьащ. Адыгэмрэ адыгэ Iуэхумрэ ехьэлIа тхыгъэ хьэлэмэт куэд щывгъуэтынущ лъэпкъ щIэнгъуазэ телъыджэм. Апхуэдэу ХьэфIыцIэ Мухьэмэд къыдигъэкIащ «Кто есть кто в АМАН» тхылъыр. Академием и Президиумым иIэщ «ЩIДАА-м и докладхэр» журналыр. Краснодар щIэныгъэ центрым дапщэщи зэпэщу егъэхьэзыр егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэ ятеухуа къыдэкIыгъуэ щхьэхуэхэр. Академием и журнал къыщыдокI Армавири нэгъуэщI къалэхэми. ЩIэныгъэлI щхьэхуэхэм я монографиехэр къыдэгъэкIынымкIи щIэгъэкъуэн дохъу.

Мы зэманым Академиер нэхъыбэу зэлэжь унэтIыныгъэхэр къэбгъэлъагъуэмэ, ахэр куэду зэщхьэщыхащ. Апхуэдэщ лъэпкъ хъугъуэфIыгъуэу къэтлъытэ IуэрыIуатэр нэсу джыныр, зэхуэхьэсыныр, ди блэкIа тхыдэм теухуа къэхутэныгъэхэр нэхъ шэщIауэ егъэкIуэкIыныр, лъэпкъым къикIуа гъуэгуанэ мытыншым ириплъэжыныр.

- ЩIДАА-р дапщэщи къокIуэкI ди лъэпкъым и зыужьыныгъэм и хэкIыпIэхэм ящыщ зыуэ. Абы и иджырей унафэщIхэм сыткIэ захуэбгъэзэнт, Iэдэм?

- Пэжу, ЩIДАА-м хэт дэтхэнэ зы щIэныгъэлIми хузэфIэкI къигъанэркъым лъэпкъым и цIэр фIыкIэ гъэIуынымкIэ, абы и ехъулIэныгъэмрэ зыужьыныгъэмрэ хуэунэтIа Iуэху щхьэпэхэр лэжьынымкIэ. Ди академикхэм яIэ зэфIэкIхэм я инагъыр наIуэ къохъу, абыхэм я къэхутэныгъэхэр егъэджэныгъэм къыщыгъэсэбэпым деж.

Академием жыджэру хэтщ икIи лэжьыгъэ купщIафIэхэр щызэфIах лъэпкъ щIэныгъэлI куэдым. Абы зэфIих Iуэхугъуэхэр дапщэщи къыддаIыгъщ адыгэхэр щыпсэу республикэхэм я Iэтащхьэхэм. Абыхэм фIыщIэ ин яхузощI икIи ЩIДАА-м зэфIих лэжьыгъэхэм яIэ мыхьэнэри нэсу къызыгурыIуэ а хэкупсэхэр къыхузоджэ ди зэгухьэныгъэм и жэрдэмхэр дяпэкIи къыддаIыгъыну. Апхуэдэу фIыщIэ яхуэфащэщ мылъкукIэ зыкъытщIэзыгъакъуэ IуэхущIапIэхэри цIыху щхьэхуэхэу академием лэжьыгъэфI щызэфIэзых щIэныгъэлIхэри ахъшэ саугъэткIэ зыгъэпажэхэм.

Тхьэшхуэр къызэрытхуэупса хъугъуэфIыгъуэшхуэу къызолъытэ ЩIДАА-р диIэ зэрыхъуар. Абы и иджырей унафэщIхэм сохъуэхъу лъэпкъым и пащхьэм щаIэ къалэнхэм пэлъэщу, абы и зыужьыныгъэмрэ ехъулIэныгъэмрэ ягъэнэхъапэу я IэнатIэр узыншэу ирахьэкIыну. Псом ящхьэр адыгэхэм тхэлъ хьэл-щэн дахэхэр едгъэфIакIуэу, дызэгурыIуэу, ди хуабэри ди щIыIэри зэрыщIэу, зыр адрейм щIэгъэкъуэн дыхуэхъуфу, Къэзанокъуэ Жэбагъы зэрыжиIауэ, «ДифI дымыгъэпуду, ди Iей дымыгъэпщкIуу» лъэпкъ узыншэу дыкъэгъуэгурыкIуэнырщ.

- Упсэу, Iэдэм. Уэ къызэбгъэпэща а жылагъуэ зэгухьэныгъэ иным адэкIи ехъулIэныгъэфIхэр зыIэригъэхьэну, иригъэкIуэкI къэхутэныгъэхэмкIэ адыгэхэм дунейпсо цIэрыIуагъ иджыри къахуихьыну ди гуапэщ. ЩIДАА-м и гъуэгуанэм куэдрэ дяпэкIи узыншэу Тхьэм укIэлъигъэплъ.

Епсэлъар **ЖЫЛАСЭ Маритэщ.**

● ЩIэныгъэлIым хужаIахэр

Куэдым я дежкIэ щапхъэ

Гъунэ зимыIэ и щIэныгъэр и лъабжьэу лэжьыгъэ купщIафIэ куэд зэфIигъэкIащ Нэхущ Iэдэм Мэрем и къуэм. Зеикъуэ курыт школым егъэджакIуэу къыщыщIидзэри, и щIэныгъэмрэ IэщIагъэмрэ хигъахъуэурэ, профессор хъуащ, КъБКъУ-м физикэмрэ математикэмкIэ зыщиужьыным и гуащIэ куэд зэрыхилъхьам къыдэкIуэу, езым и институт къызэригъэпэщыжащ, адыгэ жылагъуэм мыхьэнэшхуэ щызиIэ Iуэхугъуэ куэд зэфIигъэкIащ.

ЩIЭНЫГЪЭЛI нэсу ялъытэр къэхутэныгъэ хьэлэмэт куэд езыгъэкIуэкIа, унэтIыныгъэщIэхэр къэзыгъэнэIуа еджагъэшхуэракъым, атIэ, а псоми къадэкIуэу, ирихьэжьа Iуэхур къыдэзыIыгъын, ар адэкIэ зыгъэкIуэтэфын гъэсэнхэр зиIэ IэщIагъэлIырщ. Апхуэдэхэм я щапхъэщ адыгэ лъэпкъыр зэрыгушхуэ икIи зэрыпагэ Нэхущ Iэдэм. Абы къызэригъэпэща щIэныгъэ школым къызэщIеубыдэ цIыхуищэ бжыгъэхэр, зэфIих къэхутэныгъэ лъагэхэмкIи ди къэралми хамэ щIыналъэ куэдми щыцIэрыIуэщ.

ЦIыхур и гъащIэ гъуэгум къыхуеплъэкIыжмэ, илъагъур и Iэужьымрэ и гъэсэнхэмрэщ. А лъэныкъуитIымкIи Тхьэшхуэр къыхуэупсащ Нэхущ Iэдэм. Еджагъэшхуэм и къалэмыпэм къыпыкIащ щIэныгъэ-къэхутэныгъэ, зэреджэ, методикэ тхылърэ тхыгъэ щхьэхуэ куэдрэ. Апхуэдэу абы и лъэужьым ирикIуащ езым и нэIэм щIэту игъэхьэзыра IэщIагъэлI куэд: физико-математикэ щIэныгъэхэм я докторхэу цIыхуи 10-м щIигъурэ кандидату 50-м нэсрэ. Зы цIыхум и дежкIэ а Iуэхугъуэхэм языхэзри Iэужьышхуэщ.

Адыгэ лъэпкъым и цIэр фIыкIэ дуней псом щызыгъэIуа нэхъыжьыфIым, зи гъащIэ гъуэгур куэдым я щапхъэ Нэхущ Iэдэм Мэрем и къуэм дохъуэху узыншагъэ быдэ иIэу куэдрэ дяпэ итыну.

СЭХЪУРОКЪУЭ Хьэутий,
Дунейпсо Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ.

ЗэфIэкI къызэрымыкIуэ

Къыщалъхуа Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и мызакъуэу, Нэхущ Iэдэм Мэрем и къуэр фIы дыдэу къыщацIыху Къэрэшей-Шэрджэсми, Адыгейми, Урысей Федерацэм хыхьэ нэгъуэщI щIыналъэ куэдми. Еджагъэшхуэр, щIэныгъэлI щыпкъэр и IэдакъэщIэкIхэмкIэ цIэрыIуэ щыхъуащ хамэ къэрал куэдми. Математик Iэзэм езым щIэныгъэ куу бгъэдэлъ къудейкъым, атIэ а и зэфIэкI лъагэмкIэ фIэфIу ядэгуэшащ, ноби ядогуашэ а унэтIыныгъэм хыхьэ, ар зыфIэхьэлэмэт IэщIагъэлIхэм.

СЭ ТХЬЭШХУЭМ фIыщIэ ин хузощI, Нэхущ Iэдэм хуэдэ цIыху щэджащэм гъащIэ гъуэгум сызэрыщыхуигъэзамкIэ. Ар схуэхъуащ егъэджакIуэ, унэтIакIуэ. Iэдэм хэлъщ хьэл хьэлэмэтыщэ: абы хулъокI езым фIэхьэлэмэт Iуэхугъуэхэм, абыхэм я гугъуагъым емылъытауэ, тыншу икIи зэман кIэщIым къриубыдэу удригъэхьэхын. Нэхущым къыпхелъхьэф къалэн зыщыпщIыж пщэрылъхэм уазэрелэжьыфын, уазэрыпэлъэщын къару, еунэтIыф уи гупсысэр, шыIэныгъэрэ ерыщагъыу пхэлъыр къэбгъэсэбэпурэ, ахэр зэрызэфIэпхын лъагъуэм утрешэф. УзыгъэпIейтей, пхулъэмыкIыну е зэфIэмыкIыну къыпщыхъу дэтхэнэ Iуэхугъуэри (ар щIэныгъэм, къэхутэныгъэм е гъащIэм епхауэ щрырет) бэлыхьышхуэ ухэмыту тэрэз зэрыпщIыжыфынур уи фIэщ зыщIыф нэхъыжьыфIхэм ящыщщ ар. Абы уепсэлъылIа нэужь, ипэкIэ узыгъэпIейтея, пщагъуэм щIиуфауэ къыпщыхъуа псори къызэрыгуэкI Iуэхугъуэу, гурыIуэгъуэ икIи зэхэщIыкIыгъуэ хъуауэ, гъащIэми лэжьыгъэми уи гур яхузэIухауэ укъыбгъэдокIыж.

ЖыпIэнурамэ, математикэм щIэныгъэ щхьэхуэу Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрызыщиужьар куэдкIэ зи фIыгъэр Нэхущ Iэдэмщ. Ар абы зэфIиха лэжьыгъэ къызэрымыкIуэм и хьер нэрылъагъущ. Аращ а щIэныгъэм елэжь IэщIагъэлIхэм Iэмал псори къахузэзыгъэпэщар, я зэфIэкIым адэкIи хагъэхъуэн, къэхутэныгъэщIэхэр ирагъэкIуэкIыфын папщIэ.

Математикэ щIэныгъэм хэт, абы епха къэхутэныгъэхэр езыгъэкIуэкI сэ схуэдэ цIыхуищэхэм къабгъэдэкIыу Нэхущ Iэдэм си гуапэу сохъуэхъу къыщалъхуа махуэмкIэ. Ди егъэджакIуэ Iэзэм, щIэныгъэлI щыпкъэм, къэхутакIуэ емызэшым, лэжьыгъэм и къызэгъэпэщакIуэ ахъырзэманым, адыгэ лъэпкъыр дызэрыгушхуэ цIыхушхуэхэм ящыщ нэхъыжьыфIыр узыншагъэ, дэрэжэгъуэ щремыщIэ, и лэжьыгъэм къыхуихьа пщIэмрэ нэмысымрэ зыхищIэу куэдрэ ирепсэу.

ПСХУ Арсен,
физико-математикэ щIэныгъэхэм я доктор.

Нэхущ зэкъуэшхэр: генерал-майор Мырзэбэчрэ профессор Iэдэмрэ. *1978 гъэ*

Нэхущ Iэдэм Къэзахъстаным егъэлъапIэ.
Алма-Ата, 2008 гъэ

Зыужьыныгъэм ухуешэ

ГъащIэм, тхыдэм увыпIэшхуэ щызыубыда цIыхушхуэхэм ящыщщ Нэхущ Iэдэм. Абы и щыхьэту къэпхъ хъунущ, къапщтэмэ, математикэ дунейм «Краевые задачи со смещением» фIэщыгъэр иIэу хэт унэтIыныгъэр - щIэныгъэлIхэр абы дызэреджэр «Нэхущым и задачэхэр» цIэмкIэщ.

НЭХУЩЫМ щIэныгъэм щигъэув, ехъулIэныгъэмрэ зыужьыныгъэмрэ ухуэзышэ къалэнхэм къызэрымыкIуэу мыхьэнэшхуэ яIэу щытщ, арщхьэкIэ ахэр зэрызэфIэхыпхъэр еджагъэшхуэм зэуэ тыншу, зэгъэкIуауэ къыдбгъэделъхьэри, тхулъэкIыну дызыщымыгугъа куэд ди зэфIэкIым, акъылым къызэщIыдогъэубыдэф. Нэхущым и къалэмыпэм къыпыкIа тхыгъэхэр къэхутэныгъэщIэхэм я тегъэщIапIэ, къегъэжьапIэ зэращI, я лэжьыгъэхэм къызэрыщагъэсэбэп я лъэныкъуэкIэ (индекс цитирования - аращ абы зэреджэр) адыгэ еджагъэшхуэм илъэс куэд лъандэрэ япэ увыпIэр щиIыгъщ математикэ дунейм. Абы и монографиехэр я Iэдэжу, я стIолыщхьэхэм темыкIыу ноби къагъэсэбэп дифференциальнэ уравнениехэм елэжь щIэныгъэлI минхэм.

Математикэм и дунейпсо картэм къыщигъэна лъэужьхэм уеплъмэ, къыпщохъу Нэхущ Iэдэм къызыхэкIар лъэпкъышхуэу, абы и лэжьыгъэхэр щызэфIиха Налшыки УФ-м и къалэ нэхъ инхэм ящыщу. ИпэжыпIэкIэ жыпIэнумэ, Нэхущым хуэдэ щIэныгъэлI щыпкъэ къызыхэкIыфынур лъэпкъ узыншэрщ, уардэрщ.

КАЛЬМЕНОВ Тынысбэч,
Къэзахъстан Республикэм ЩIэныгъэхэмкIэ и лъэпкъ академием и академик, физико-математикэ щIэныгъэхэм я доктор, профессор, Къэзахъстаным Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм Математикэмрэ математикэ моделированиемкIэ и институтым и унафэщI.

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэр Жылагъуэ Іуэху

● Ар зэрыщытар

Тегеран хуабжьу щысакът

1943 гъэм щэкІуэгъуэм и 28-м къыщыщІэдзауэ дыгъэгъазэм и 1-р къэсыху Сталин, Рузвельт, Черчилль сымэ Тегеран конференцым щаубзыхуащ дунейм и къэкІуэнум теухуауэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхуэхэр. Абы нэхъыщхьэу кІэрихІуащ мыхэр: япэрауэ, Сталиным езым къыкІуэзт къэралхэр къигъэгубзащ Германиер зэкИхъута иужь СССР-м Япониер хигъэщІэну. ЕтІуанэрауэ, совет лІыкІуэхэм ящхъэфІэкІащ США-мрэ Инджылызымрэ 1944 гъэм фІэмыкІыу Къухьэпіэ Европэм етІуанэ фронт къыщызэІуахыну гурыІуэну. Ещанэрауэ, Рузвельтрэ Черчиллрэ шэсыпІэ иуащ КъуэкІыпІэ Пруссиер (иджы Калининград областц) зауэм и ужькІэ СССР-м ей хъыкумкІэ. Арщхьэкіэ ижыри къэс а зэІущІэм теухуауэ куэд зыщымыгъуазэ къэнащ. УФ-м ЗыхъумэжыныгъэмкІэ и министерствэм и Дзэ университетым и профессор Рубцов Юрий абы топсэльыхь.

Кхъухьлъатэхэр япэ итщ

- СССР-м, США-м, Инджылызым я Іэтащхьэхэм я шынагъуэнщагъэр къызэгъэпэщыныр Ираным щрагъэкІуэкІыну зэІущІэм екъэлІа нэхъ Іуэхушхуэхэм ящыщт. Сыт Сталиныр Москва икІыу Тегеран кхъухьлъатэкІэ щІэмылъэтар?

- Апхуэдэу пщІэным 1943 гъэм и бжьыхьэм шынагъуэшхуэ пылт. Абы къыдэкІуэри, щэкІуэгъуэм и кІэм дунейр къызэІыхьат. Мыри хэлъу: ВКП(б)-м и ЦК-м и унафэкІэ 1930 гъэм къыщыщІэдзауэ къэрал Іэтащхьэкэр хуит ящІыртэкъым, Іэмалыншэу щымытмэ, щІым тет транспорткІэ фІэкІа зекІуэу. Мотори 8 зэрыт «Максим Горький» кхъухьлъатэ абрагъэуэр уэгум щыкъута иужькІэ ар нэхъыфІу къалъытат.

- А унафэр къызэпаудрэт?

- НэгъуэщІ къэрал Іуэхуэхмкіэ нарком Молотовыр Т-7 бомбзэхьэмкІэ Британ хыПІыгуэхм, иужькІэ США-м лъэтащ 1942 гъэм и накъыгъэ - мэкъуауэгъуэхэм. Тегеран и пэкІэ Сталиныр кхъухьлъатэ итІысхьакъым. Абы и тарэмащ Бережков Валентин Москва икІри, Баку «Дуглас»-кІэ лъэтати, тхьэусыхат дуней щытыкІэр зэрызэкІэлъымыкІуэм и зэранкІэ, кхъухьлъатэр хуабжьу зэрызэридзам кхъяхэкІыу. Ари къалъытауэ къыщІэкІынущ.

- Авиацэм и маршал Голословиуэр Сталиным едаУэрэт лъэтэну щынэхъыфІ зэманымкІэ?

- МафІэгуф Баку нэса иужькІэ, Голословиуэр занщІэу ираджащ Сталиныр зэрыс вагоным. Абы ящриащ уафэм пшэ зэрытемылъыр икІи уІьатэ зэрыхъунур. Вождым абы хуигъэлъэгъуащ Тегеран лъатэу къиГъэзжыну. Голословиуэм тригъэчныныхьырт псори а махуэ дыдэм лъэтэну. Сталиныр арэзы хъуащ.

Сталиныр, Молотовыр, Ворошиловыр, Берие сымэ зэрыса «Дуглас-47» кхъухьлъатэр зезыгъакІуэр маршал Голословиутэкъым, атІэ Берие и кхъухьлъатэзэхуэ пажэ полковник Грачёв Викторт. Мы Іуэхур апхуэдизкІэ щэхути, Грачёвым зэрыльэтэнур къыщищІар Сталиныр машинэм къикІа иужьщ.

Хэтыт къещакІуэр?

- Совет посольствэм къыщыувыІэну Рузвельт къэзыгъэдэІуар хэт?

- Рузвельт ирагъэблагъэну хуейт инджылызхэми урысхэми. Американ президентым япэщІыкІэ зыри идакъым. Арщхьэкіэ зэІущІэм хэт псоми белджылы ящыхъущ сакъыныгъэр япэ ягъэщІэн зэрыхуейр. Вашингтон кІуэжа иужь Рузвельт дыгъэгъазэм и 17-м жиІащ конференцым хэтэкІэ нэмыцэхэр хьатегуэну зэрызагъэхьэзырымкІэ Сталиным совет ІтасхъэщІэхэм хъыбар къызэрырагъэщІар.

«Жыжьэ лъэн» Іуэхур зыгъэхьэзырар генерал цІэрыІуэ Скорцени Оттэт, ар езы Гитлер и нэІэ щІэтт.

Ди тІасхъэщІэхэм псори пасэу къащІат. Я мурадыр къазэремыхьулІэнур къащыгурыІуэм, нэмыцэхэм ягъэувыІащ ирахьэжьа Іуэхур.

- Сыт Сталиныр иран шах ныбжьыщІэм хуэзэну щІыхуеяр?

- Сталиныр Реза Пехлевиро я зэІущІэр зыхуэгъэзар СССР-м КъуэкІыпІэ Курытым щиІэ зэфІэкІыр гъэбыдэныщ. Пащтыхьыр СССР-м фІыуэ къыхущытт.

Шахыр авиацэм зэрыдихьэхыр зыщІэ Сталиным абы кхъухьлъатэ псынщІэ тыгъэ хуищІащ.

- Совет дзэзешэхэм ящыщу хэт игъэсар Сталиным?

- Тегеран щигъэсащ генерал Штеменкэ. Фронтым щекІуэкІ псоми ар щыгъуэзэ зыщІар Штаб нэхъыщхьэм и унафэщІым и къуэдзэ Антоновыщ. Сталиным мызэмытІэу запищІащ Пэн Украин, Белорус фронтхэм я унафэщІхэу Ватутиныр Рокоссовскэмрэ. Псалъэмакъыр зыхуэгъэзар Киев и деж щебгъэрыкІуэныр.

● Зэхыхьэхэр

И бзэр ІэщІэкІмэ, лъэпкъыр щыІэжкъым

Мэзкуу къалэм щекІуэкІащ «Бзэ политикэ: урысейпсо Іуэху» зэІущІэ. Лъэпкъ Іуэхуэхмкіэ федеральнэ агентствэм къызэригъэпэща а зэхуэсым куэд къриХьэлІащ: Парламентым и палатитІми я депутатхэр, Егъэджэныгъэмкіэ министерствэм и лІыкІуэхэр, Урысейм ЩІэныгъэхэмкІэ и академием и къудамэхэм я еджагъэшхуэхэр, щэнхабзэмрэ ГуязаджэмрэяІ лэжьакІуэхэр, нэгъуэщІхэри. Зытепсэлъыхьар мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхуэр: Урысейм и лъэпкъхэр зэрыпсалъэ бзэхэр кьегъэлынырщ.

ІЭЩІАГЪЭЛІХЭМ я псалъэхэм ятепщІыхьмэ, мы зэманым УФ-м щызоекІуэ бзэ зэмылІэужьыгъуэу 150-р хуэдиз. Арщхьэкіэ абыхэм ящыщ куэдым кІуэдыжьнкІэ шынагъуэ къакІэщІэзэрыхьащ. Щхьэусыгъуэхэр машІэкъым: зэрырагъэджэну тхьилъхэр яхурикъуркъым, езы бзэр зезыхьэ лъэпкъхэр хокІуэдэж. Апхуэдэ щытыкІэ здэщыІэр Урысейм и закъуэкъым - нэгъуэщІ кхъэралхэри гуГъуехьэм Іуоуэ. Дауи, арауэ къыщІэкІынущ 2019 гъэр Зи щыпІэм щыпсэуж лъэпкъэр зэрыпсалъэ бзэхэм я илъэсу ООН-м щІигъэувари. Абы ипкъ иткІэ, УФ-м урысейпсо Іуэхуу 70-м нэблагъэ щрагъэкІуэнущ, щІыналъэхэм ахэр куэдкІэ щынэхъыбэнущ.

Пэжщ, 2018 гъэри абы и лъэныкъуэкІэ Іеякъым: бзэхэм ятеуэхуа закон къащтащ, ахэр хьумэным егъэщІылІа фонд къызэрагъэпэщащ. Ар къызэхкІри гурыІуэгъуэщ: къэралым димыІыгъмэ, бзэхэм зыщІагъэкъуэфынукъым. Мы лъжьыгъэр бгъэІэпхъуэ хьунукъым. ЗфІэгъэкІын хуей къалэнхэр куэдщ икІи тыншкъым: лъэпкъхэр нэгъуэщІхэм яхоэзрыхь, я бзэхэр яджыным хухах сыхьэтхэр ягъэмэщІащ, егъэзджакІуэхэр, тхьилъхэр къомэщІэкІ. КІэщІу жьпІэмэ, анэдэлхубзэхэм я пщІэр йохуэх.

УФ-м егъэджэныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ Синюгинэ Татьянэ къелъытэ федерацэм хьыкъ дэтхэнэ лъэпхъэм езым и бзэр сабий садэхэм сыщыщІэдзауэ вузхэм нэсыху яджыныжьмкІэ Іэмал иратын хуейуэ. Арщхьэкіэ сыт и лъэныкъуэкіи егъэджэныгъэ Іуэхум къезэгъ тхьилъхэр щыІэкъым. Ахэр зыгъэхьэзырынухэри плъагъуркъым.

Къэрал Думэм Узышнагъэр хъумэныжьмкІэ и комитетым и унафэщІым и япэ къуэдзэ Тумусов Федот жиІащ:

- Езым и унагъуэм и анэдэлъхубзэмкІэ щызэмыпсалъэмэ, сабийм ар зригъэщІэнукъым. Мыбдежым щыегъэджакІуэ нэхъыщхьэр анэрщ. Ди еджагъэшхуэхэр егъэлеяуэ хуосакъ бзэм и кьабзагъэм. Абыхэм ахуэдэ тхьилъ гурыІуэгъуейкэр ятхри, сабийкэр иребгъэджэну гугъущ. Мыбдеж щынэхъыщхьэу щытын хуейр уи бзэм урипсэлъэныгъыщ.

Шэщэн Республикэм лъэпкъ политикэмкІэ, печатымкІэ, информацэмкІэ и министр Умаров Джамболэти мы Іуэхум игъэзащ.

- Урысейм и закъуэ цыху мелуаным щІигъу щрипсалъэми, шэшэныбзэр кІуэдыжьхэм хагъэхьащ. Школхэм щІэтІысхьащ урысыбзэ зымыщІэ сабийхэр. Абы щыгъуэми ди деж шэшэныбзэкІэ щрагъаджэркъым. ЛъэпкъыбзэкІэ кьыдэкІыр газетитІрэ журналитІрэщ.

Мыри щІыдгъужьщ. СССР-р лъэпсэжа иужь, Урысейм бзэ 14 щыхэкІуэдэжащ. Къэралым и щІыхэм я процент 60-р зыхуэзэ щІыналъэ 28-м щыпсэуф лъэпкъ цІыкІуэхэм ящыщІэхэрщ.

СпІожь, хуэм-хуэмурэ Урысей Федерацэм зыкъыщащІэж хуэдэщ: дэтхэнэ бзэри къыпхуэмылъытэн хуэдиз фІыгъуэщ. Ар къыщыхагъэщхьэхукІащ зи гугъу тщІы зэхьхьэм.

● Украинэ

Шы мыжэм тесу...

Пщыхьэщхьэ къэс урысей телевиденэм и каналхэр зэпеуэу топсэльыхь Украинэм. Ар хабзэ хъуащ, щІыпІэмэ, икІи зэщыгъуэщ: зэ зэхэпхэм тІощІрэ къыщыпрагъэзэжым и лъэ уедэІуэну щІэщыгъуэжкъым. Арщхьэкіэ сыт щІэуэ хэпльхьэнур?

УЕГУПСЫС зэрыхъунумкІэ, Киев США-мрэ кхъухьэпІэ къэралхэмрэ я дежкІэ куэзыр гъэпщкІуа хуэда хуэдэщ: я Іуэхуэхэр щызэхуэмыкІуэкІэ, щІыхуэр ягъэщхьэрыуэ Урысейм къыпкърыкІ шынагъэмкІэ. Щапхъэу Украинэр къахьри Украинэрщ.

Ди гъунэгъу щыналъэм тетыгъуэр щызыІыгъэри аращ: Москва дызыжьдэлъьафэ! Дыкъеевгъэл! ЛъэныкъуитІми къагъэлъагъэркъым Порошенкэ и гупым езыхэм я къэралыр зэрахъунщІэр, ар зэрызэхафыщІэр, щыхуэр факъырэ зэращІар: «псори зи ягъэр агрессорыщ».

Щхьэусыгъуэ Іэрыщ Іэкри яуІырыхь. Мис, псалъэм и хьэтыркІэ, Керчь псы дэжьпІэм щызэхащІыхьаж хуэдэ. Ар зи Іэщ Іагъэм хэзымыщІыкІ режиссёрым игъэува спектакль гуемыІуэ. Іуэхур апхуэдизкІэ нэрылъагъуащ, утепсэлъыхьынуи щІыкІэжьыркъым. Арщхьэкіэ, Іэуэлъауэщхуэ къикІащ. Хэбгъэзыхьмэ, Трамп Дональд ар тегъэщІапІэу къыгъуэтащ къэрал 20-м я Іэтащхьэхэм иджы дыдэ Аргентинэм и къалаІ щхьэ Буэнос-Айрес щрагъэкІуэкІа зэІущІэм Путин Владимир къыщыхуэмызэн пащІэ. Абы щыгъуэми, фІы дыдэу щыгъуаззщ къэхъуам (арыншауи, уи акъыл къыпхуигъэтІасэнукъым).

Нэхъыщхьэраци, хэт и дежкІи гурыІуэгъуэщ зи пщІэр украин хэхакІуэхэм я деж хуабжьу щехуэха Порошенкэ Пётр къэблагъэха президент хъыныгъэхэм и Іуэхур къызэрыщымыкІ нур. Ахэр зэригъэІэпхъэн е къызэрызэпиудын хэкІыпІэ къигъуэтын хуейт. Арати, буксир зыщІыгъу зэрызауэ катеритІ Азов тенджызым къигъэкІуащ. Абыхэм гъунапкъэр къыщыдзэпаупщІэр Кърымыр дыдей щыхъужа 2014 гъэм и пэкІи Урысейм и щІыналъэм щыщу щыта псыхэрщ. Ар апхуэдизкІэ белджылыщи, нэгъуэщІ къыпхущІегъэдзынукъым. Ди гъунапкъэр зыхьумэ хьдзэлІхэм я унафэм едэІуакъым, къэувыІакъым. Къахуэнэжыр зыт: Іэщэ къагъэсэбэпынырт. Арщхьэкіэ ди зауэлІхэр гущІэгъуныуэ къыщІэкІащ: абыхэм кхъухьхэр щІрагъэпъэфэкащ, топхэр щхьэщагъэуэкІа къуапэм ятеуэхуа закон къащтащ, ахэр хьумэным егъэщІылІа фонд къызэрагъэпэщащ. Ар къызэхкІри гурыІуэгъуэщ: къэралым димыІыгъмэ, бзэхэм зыщІагъэкъуэфынукъым. Мы лэжьыгъэр бгъэІэпхъуэ хьунукъым. ЗфІэгъэкІын хуей къалэнхэр куэдщ икІи тыншкъым: лъэпкъхэр нэгъуэщІхэм яхоэзрыхь, я бзэхэр яджыным хухах сыхьэтхэр ягъэмэщІащ, егъэзджакІуэхэр, тхьилъхэр къомэщІэкІ. КІэщІу жьпІэмэ, анэдэлхубзэхэм я пщІэр йохуэх.

УФ-м егъэджэныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ Синюгинэ Татьянэ къелъытэ федерацэм хьыкъ дэтхэнэ лъэпхъэм езым и бзэр сабий садэхэм сыщыщІэдзауэ вузхэм нэсыху яджыныжьмкІэ Іэмал иратын хуейуэ. Арщхьэкіэ сыт и лъэныкъуэкіи егъэдейщ. Ди гъунэгъуэхэм зэхащІыхьар хьэгъэщагъэу зэрыщытым щыхьэт тохъуэ кхъухьхэм я журналхэм иратохэр: кьалэну хуагъэуват дискхэм щхъуу кьыхьхьэу апхуэдэ дыдэу щхъу Керчь псы дэжьпІэм дэкІыну. Абы Путин Владимир Буэнос-Айрес щыгъуазэ щищІащ ФРГ-м и канцлер Меркелрэ Франджым и президент Макронрэ. Зыри къыпадзыжьфакъым. Къыпадзыжьнырщ сытыт?

Нэхъапэми Киев абы ещхь хьэгъэщагъэхэр мызэ-мытІэу илэжьащ, арщхьэкІэ зауэ щытыкІэ хъаралым щигъэувыну тегущІыкІащ. Ауэ иджы кьикІуэт хъужьнутэкъым... Хэхьныгъэхэр къэблагъэІуат. Порошенкэ зыщыщышнэри бзаджэнаджагъэкІэ зыІэригъэхьа и кьулыкъур зэрыфІэкІуэдынум и закъуэкъым: абы щэч хэмылъу кьыхуэкІуэнущ Куржьм и президенту щта Саакашвили и махуэр. Суд тращІыхьынущ.

Аргуэру Урысейр игъэкъуанщэ: Киев къкъуэуэ яубыда зэрыщІэ кхъухьэр иратыкыну. Арщхьэкіэ псалъэ жаІэркъым Азов тенджызым лъабжьэ гъэри ямыІэу щаубыда урысей бдзэжьеящэ кхъухьэр (капитанэр иджыри къэс къаутІыпщыжакъым) зэрагъІыгъым теухуауэ.

Дунейр кьызэригъэІэ апхуэдизу: къуэншам сыт щыгъуэ кьелъыхьуэ зыгъэркІэ зэрызигъэзэхуэну Іэмал. Зауэ щытыкІэр зи Іэужьри аращ: къаймыхъулІахэр, зэрахьа лейр щІыуфэн папщІэ къахуэнэжа хэкІыпІэ закъуэщ... Мыри тельыджэщ Украинэм зауэ щытыкІэ щыщагъэувар абы и щІыналъыпщІырщ. Апхуэдэ щытыкІэ икъари Порошенкэ щхьэкІэ Іэ мащІэ дыдэ фІэкІа щамыІэта щІыпІэхэрщ.

Арщхьэкіэ политикхэр, Порошенкэ кьызэрильытэм хуэдэу, къэгъэпцІэгъуафІэкъым.

«Дэ зэи Украинэм хуэдэн хуейкъым зауэм дыхишэну. Украинэр абы хущІэкъуащ. Американэмки хуэдэу, европейхэри Урысейм епсэльэн хуейщ къыугъэм кІэ еттыным теухуауэ»,- жиІащ Германием нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министру щыта Габриэль Зимар.

● Бэнэкіэ хунт

КІэфо Къантемыр и дыжьын медаль

Осетие Ищхъэрэ - Аланием хьыхьэ Октябрьскэ жылагъуэм щекІуэкІащ ныбжьыщІэхэм бэнэкІэ хуитымкІэ я XVIII урысейпсо зэхьэзэхуэ. Ар фэепль хуащІащ дунейпсо класс зиІэ, спортым и мастер Тедеев Елькъэн.

ПСОРИ зэгъусэу зэпеуэм хэтащ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм, Абхъазым, Осетие Ипщэм, Азербайджаным къикІа, зи ныбжьыр илъэс 15-16-м ит щІалэ, хъыджэбз щыкІуу 200-м нэблагъэ.

Зи хьэлъагъыр килограмм 65-м нэблагъэхэм я зэпэщІэтыныгъэм и кІэух зэІущІэм хэтащ ди бэнакІуэ КІэфо Къантемыр икІи дыжьын медалыр къихьащ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● Футбол

Илъэсым къыщыхэжаныкІахэр ягъэлъапІэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ 2018 гъэм зэхьэзэхуэхэм щытекІуэхэмрэ къыщыхэжаныкІахэмрэ иджыблагъэ щагъэлъэпІащ Налшык дэт курыт еджапІэ №31-м пшыхьхэр щриГъэкІуэкІ и пэшым.

КъБР-м Футболымкіэ и федерацэм и тхьэмадэ Мэшыкъуэ Аслъэн зэІущІэм и пэщІэдзэм къызэхуэсахэм ехъулІэныгъэ зэрыщІам кьыхэкІыу ягъэщІам кьыхэкІыу ирагъэфІэкІуэну зэригуапэр къыхигъэщащ. Абы иужькІэ текІуэхэмрэ кьыхэжаныкІахэмрэ медалхэр, грамотэхэр, саугъэтхэр яритыжащ. Ахэр куэд хъурт.

Дауи, зэхьэзэхуэ ящыщІхьэр Къэбэрдей-Балъкъэрым и чемпионатрат. ИлъэсетІуанэ хъуауэ абы текІуэныгъэр къыщІехь Бахъсэн и «Автозапчасть»-м. Дыжьын медалхэр мы гъэм ялъысащ «Налшык» футбол командэм щыджэгухэм. «Ислъэмийр» ещанэщ. Зэпеуэм и футболист нэхъыфІу къалъытащ Балэ Альберт («Автозапчасть»), топ нэхъыбэ дыдэ щыдигъэкІащ «Псыкуэдым» и пашэ Бэчбо Мурат.

2018 гъэм республикэм и судья нэхъыфІщ Тэнащ Инал.

Япэ дивизионымрэ Налшык и чемпионатымрэ щытекІуэри, гъэ кьаКІуэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и гуп нэхъыщхьэм щыджэгуну Іэмал яГуэтащ Прохладнэм и «Энергетик»-мрэ Налшык и «Спартак-Д»-мрэ.

Кубокхэми папщІэ зэпеуэхэр гуащІащ. КъБР-м и Іэтащхьэм и цІэкІэ ягъэувам щытекІуащ Бахъсэн и «Автозапчасть»-р, республикэм Футболымкіэ и федерацэм ейр Іэрыхьащ Налшык и «Спартак-Д».

Ветеранхэми топджэгуну ягу пыкІыркъым. Илъэс кьэс абыхэм ирагъэкІуэкІ республикэ зэпеуэм ямыІэм бжьыпІэр щаубыдащ Бахъсэн и «Эталон»-м щыджэгухэм. Ардыдэхэращ кубокри зыІэрыхьар.

ЩІалэгъуалэм я деж пашэныгъэр щиубыдащ «Налшыкым». Футбол школхэм я гъэсэнхэм я зэхьэзэхуэм щытекІуащ Прохладнэм щыщхэр.

Зэщхьэщхьауэ саугъэт щхьэхуэхэр хуагъэфэщащ зэхьэзэхуэхэр щекІуэкІа гуп кьэс (псори зэхэту 9 хъурт) нэхъыфІу кьыщалъытэта тренерхэм, гъуащхьэтетхэм, гъуащхьэхъумэхэм, гъуащхьэхъумэныкъуэхэм, гъуащхьэхъумэныгъэхэм, командэхэм мылъкукІэ нэхъ закъыщІэзыгъэкъуахэм.

ХЬЭТАУ Ислъам.

● Фщіэн папщіэ

Тралъхьам и процент 53-р япшын

Зэратх Іэмэпсымэхэм къызэрагъэлъэгъуамкІэ, щэкІуэгъуэм и 24-30-хэм къриубыдэу гъэзэгум зэрыщызекІуэ хабзэр 9152-рэ къызэпаудащ. Псори зэхэту къуэдыуэ тралъхьащ сом мелуани 5-р мини 936-м щигъу. А махуэхэм къриубыдэу сом мелуани 3-рэ мини 140-рэ япшынащ, тралъхьам и процент 53-р.

КъУЭДЫР махуэ 60-м къриубыдэу япшын хьунущ. Абы фІагъэкІамэ, Іуэхур Суд приставхэм Іэрагъэхьэ.

Административнэ къуэдыр хабзэм игъэува пІалъэм (УФ-м и КоАП-м и 20.25 статьяр) къриубыдэу ямыпшынмэ, ар хуэдитІкІэ ягъэбагъуэ е сыхьэт 50-кІэ цыхур ягъэлажьэ. Къуэды пте льрэ-птемыльрэ къыщыпщІэфынущ Урысейм и Къэрал автоинспекцэм и сайтым - www.gibdd.ru.

КъБР-м щыІэ МВД-м и ГИБДД-м фигу къеГъэкІыж:

- рулым дэсхэм гъуэгум зэрыщІэзекІуэ хабзэр уэим фымыщІ!

- административнэ къуэдыхэр и чэзум фыпшын.

БАХЪСЭН Азэмэт.

Бжэ зэІухам и махуэ

Тезыхрэр егъэпшынынымкІэ федеральнэ къулыкъум и Іуэхущ Іапіэу КъБР-м щыІэм и колание №3-м «Бжэ зэІухам и махуэ» щрагъэкІуэкІащ. Тутнакъэщым исхэм яхуэзэну а махуэм ЦІыху 30-м нэблагъэ къэкІуат, я Іыхьлыхэмрэ благъэхэмрэ ящыщу. УФСИН-м и пресс-Іуэхущ Іапіэм и унафэщІ Зэбар Мадинэ къыхэрыджи Іащи, тезыхрэр езыхьэкІэр Іэдэбмэ, хьэлэлу лажьэмэ, апхуэдэ зэІущІэ гуапэ къыхуэзрагъэпэщ.

УРЫСЕЙ ФСИН-м и Іуэхущ Іапіэу КъБР-м щыІэм и унафэщІым и къуэдзэ, къэрал кІуэцІ къулыкъум и полковник Къанкъул Аслъэн тезырыр езыхьэкІэм я Іыхьлыхэм яхуэзащ икІи ахэр щигъэгъуэзащ тутнакъэм я щыІэкІэ-псэукІэр, ягъуэт медицинэ дэІэпыкъуныгъэр, зэрагъашхэр ирагъэфІэкІуэным теухуауэ ящІэм.

- Я Іыхьлыхэм яхуэзэнырэ сэбэпышхуэщ, тутнакъэм я дежкІэ, Іыхьлыхэмрэ благъэхэмрэ яхьыхьжьынымкІэ зыкъыщІамыгъэхуэным егупсысу мэхъуэрэр,- къыхигъэщащ Къанкъул Аслъэн.

Адэкіэ ИК-3-м и актовэ пэшым щагъэльэгъуащ кабельнэ телевиденэм и студием щагъэхьэзырэ, Іуэхущ Іапіэм и гъащІэм теухуа видео-ролик. Хьэщ Іэхэм Іэмал яГуэтащ зрагъэльагъуну я Іыхьлыхэм я щыІэкІэ-псэукІэр, щыжей пэшхэр, щылажьэхэр, шхапІэр зыхуэдэр, абыхэм я зыгъэпсэхугъуэр зэрагъакІуэр, тезырыр зыпшынынжэр дихьхьыу зэдж тхьилъ куэдкІэ къыщІэпэща библиотекэр.

Кърагъэблагъэхэм зэІущІэм хиубыдэу Іэмал яГуэтащ Іуэхущ Іапіэм и унафэщІхэм ХуаІэ упщІэхэм я жэуап зэхахьну.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

Рейкьявик къалэр Исландием - дунейм щынэхъ ищхъэрэ къэралым - и щыхьэрщ. Ар Атлантикэ хым хэт Сельтьяднарнес хытІыгу ныкъуэм щыІэщ, дунейм и къухьэпІэ, къуэкІыпІэ лъэныкъуэхэр зэпызыщІэ мыхьэнэшхуэ дыдэ зиІэ щыпІэщ. Езыр къалэ къабзэ дыдэщ икІи шынагъэншэщ. Абы щІэгъэкъуэн хуохъу щыхуэр зэранышхуэ зыхуэмыхуа и щыІэупсэр. Абы къыхэкІыуи Рейкьявик дунейм и адрей къалащхьэ псоми ещхькъым.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Редколлегием хэтхэр:

Жьэкіэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и япэ къуэдзэ), Жыласэ Зауэбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Ширдий Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Къаншокъуэ Элэ (жэуап зыхь секретарь), Истэпан Залинэ, Къардэн Маритэ, НэщІэныдзкэ Замирэ, Къумахуэ Аслъэн, ШІухьэмыщІ Иэз.

Езыгъэтхаэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

КъыдэзыгъэкІэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 40-48-54, 42-63-64, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхуэхмкіэ - 42-22-86; кьуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; хабзэхъумэ Іуэхущ Іапіэхэм ядэлэжьэныкІэ - 42-60-53; узышнагъэр хьумэнымрэ экологиемкІэ - 42-22-89; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; зэдзэкІаХуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Теддэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъыкІэ аэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху епльыкІэр зэтехуэ зэпыту щытхьым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьынырэ и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хунтыныгъэр хъумэныжьмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущ Іапіэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.

КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 33

12+

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ **Джатокъуэ Залинэ,** *редактору* **ЖьэкІэмыхъу Маринэ,** *корректорхэу* **Щоджэн Иннэ** *(1, 2, 4-нэ нап.),* **Щоджэн Заирэ** *(3, 5, 6-нэ нап.), корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу* **Нэужьокъуэ Заирэ.** *Компьютерк Іэ газетым и теплъэр ящІащ* **Ныр Саидэ, Щомахуэ Мариан-нэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жанизщ.**

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 2.119 ● Заказ №1201